

VANHEMPIEN OSALLISUUDEN KOKEMUKSIA LASTENSA PÄIVÄHOIDOSTA KUOPION KAUPUNGIN LÄNSI-PUIJON JA SINIKELLON PÄIVÄKO-DEISSA

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala			
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma			
Työn tekijä(t) Karoliina Holopainen, Tiina Kirmizi ja Marketta Silokunnas			
Työn nimi Vanhempien osallisuuden kokemuksia lastensa päivähoidosta Kuopion kaupungin Länsi-puijon ja Sinikellon päiväkodeissa			
Päiväys	11.11.2016	Sivumäärä/Liitteet	51/6
Ohjaaja(t) Auli Pohjolainen ja Anne Waldén			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Länsi-Puijon päiväkoti ja Sinikellon päiväkoti			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Kuopion kaupungin Länsi-Puijon ja Sinikellon päiväkodeissa hoidossa olevien lasten vanhempien osallisuuden kokemuksia. Vanhemman osallisuus päivähoitossa mahdollistaa vanhemman sitoutumisen lapsensa elämään myös niinä hetkinä, kun lapsi on päivähoitossa eikä vanhempi itse ole paikalla. Tavoitteena oli tuottaa tietoa, jonka avulla tutkimukseen osallistuvat päiväkodit voivat kehittää toiminnassaan vanhempien osallisuutta.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena, jossa oli myös piirteitä kvantitatiivisesta tutkimuksesta. Tutkimusaineisto kerättiin puolistrukturoidulla Webropol-kyselylomakkeella, johon vastaaminen oli vapaaehtoista. Kuopion kaupungin Länsi-Puijon ja Sinikellon päiväkotien lasten vanhemmille jaettiin tiedotteet, joissa oli www-osoite kyselyyn. Opinnäytetyössä haastateltiin myös päiväkotien johtajia tutkimuksen tuloksista. Haastattelu toteutettiin ryhmähaastatteluna, jossa käytettiin teemahaastattelua.</p> <p>Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys koostui varhaiskasvatuksesta, osallisuudesta ja kasvatuskumppanuudesta. Osallisuutta tarkasteltiin Leena Turjan lapsen osallisuuden moniulotteista mallia mukaillen. Malli muokattiin vanhempien osallisuuden tarkasteluun sopivaksi.</p> <p>Opinnäytetyön tulosten mukaan Kuopion kaupungin Länsi-Puijon ja Sinikellon päiväkodin lasten vanhemmat ovat pääosin tyytyväisiä osallisuuteensa lastensa päivähoitossa. Yhteistyö päiväkodin työntekijöiden ja vanhempien välillä on sujuvaa. Vanhemmat kokevat tulleen kuulluksi lastensa asioissa ja saaneensa runsaasti mahdollisuuksia vaikuttaa lastensa päivähoitoon. Vanhemmille suunnattua toimintaa on riittävästi. Sähköisten kanavien käyttö jakaa vanhempien mielipiteitä. Päivähoidon aloituksessa vanhemmat toivovat saavansa enemmän kirjallista tietoa. Osallistava toiminta esimerkiksi kausijuhlissa on vanhemmille mieluista. Vanhemmat toivovat myös, että tiedonkulku työntekijältä toiselle olisi nykyistä sujuvampaa.</p>			
<p>Avainsanat</p> <p>Varhaiskasvatus, osallisuus, kasvatuskumppanuus, yhteistyö, vanhemmuus</p>			

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Social Services			
Author(s) Karoliina Holopainen, Tiina Kirmizi and Marketta Silokunnas			
Title of Thesis Parents' experiences of participation in their children's day care in Kindergarten Länsi-Puijo and Kindergarten Sinikello in the city of Kuopio			
Date	11.11.2016	Pages/Appendices	51/6
Supervisor(s) Auli Pohjolainen and Anne Waldén			
Client Organisation /Partners Kindergarten Länsi-Puijo and Kindergarten Sinikello			
<p>Abstract</p> <p>The purpose of this thesis was to study how the parents of the day care children in Kindergarten Länsi-Puijo and Kindergarten Sinikello in the city of Kuopio feel about their participation in their children's day care. The aim of the thesis was to produce information that could help the kindergartens that participated in our research to improve the participation of the parents.</p> <p>The thesis was carried out as a qualitative research with quantitative features. The research material was collected via an electronic Webropol questionnaire that was semi-structured but also included open questions that parents could freely answer. We distributed handouts that included the www-address to our questionnaire to the parents of the day care children in Kindergarten Länsi-Puijo and Kindergarten Sinikello. Answering the questionnaire was optional. In the thesis, we also interviewed the directors of the kindergartens about the results of the research. The interview was a group interview that was carried out as a theme interview.</p> <p>The theoretical part of the thesis is based on early childhood education, participation and educational partnership. Participation was examined through the multi-dimensional model of a child's participation written by Leena Turja. The model was adapted to suit the examination of the parents' participation.</p> <p>According to the results of our research the parents of the day care children in Kindergarten Länsi-Puijo and Kindergarten Sinikello are quite content with their participation in their children's day care. Cooperation between the personnel and the parents is fluent. Parents feel that they are heard and that they have enough opportunities to take part in and affect their children's day care. The amount of the activities for parents is adequate. The electronic communicational channels divide parents' opinions. In the beginning the parents prefer information in print on a paper. The parents like co-operative and functional activities in seasonal celebrations. Parents hope that the flow of information would be more fluent between the members of the personnel.</p>			
<p>Keywords Early childhood education, participation, parental partnership, collaboration, parenthood</p>			

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	TOIMEKSIANTAJIEN KUVAUS	8
3	VARHAISKASVATUS JA VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAT	10
3.1	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja varhaiskasvatussuunnitelmat.....	11
3.2	Kuopion kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma	12
4	VANHEMPIEN OSALLISUUS VARHAISKASVATUKSESSA	13
4.1	Vanhempien osallisuuden vahvistaminen päiväkodin arjessa.....	13
4.2	Vanhempien osallisuuden moniulotteinen malli	15
5	OSALLISUUS OSANA KASVATUSKUMPPANUUTTA.....	17
5.1	Päivähoidon aloitus.....	18
5.2	Varhaiskasvatussuunnitelma päivähoidossa	19
5.3	Päivittäiset kohtaamiset	20
5.4	Vanhemmille suunnattu toiminta	20
5.5	Vaikuttamismahdollisuudet ja sähköiset kanavat	21
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	22
6.1	Tutkimuksen tavoite ja tarkoitus	22
6.2	Metodologinen lähtökohta	23
6.3	Tiedonkeruumenetelmät	24
6.4	Aineiston analysointi	25
6.5	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	28
7	TUTKIMUSTULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	31
7.1	Päivähoitopaikan hakeminen ja päivähoidon aloitus.....	32
7.2	Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut	35
7.3	Päivittäiset tuonti- ja hakutilanteet sekä tiedonkulku.....	37
7.4	Vanhempainyhdistys ja toiminnalliset tapahtumat vanhemmille.....	38
7.5	Vanhempien mahdollisuudet vaikuttaa lastensa päivähoittoon	40
7.6	Päivähoidossa käytettävät sähköiset kanavat	41
7.7	Johtopäätökset	43

8 POHDINTA.....	46
LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT.....	49
LIITE 1: TUTKIMUSLUPA.....	52
LIITE 2: TIEDOTE VANHEMMILLE	53
LIITE 3: TOISEN KYSELYKIERROKSEN TIEDOTE VANHEMMILLE.....	54
LIITE 4: KYSELYLOMAKE.....	55
LIITE 5: TEEMAHAASTattelurunko	60
LIITE 6: LUOKITTELUA TURJAN MALLIA MUKAILLEN.....	61

1 JOHDANTO

Eduskunta hyväksyi 13.3.2015 hallituksen esityksen varhaiskasvatustalain ensimmäiseksi vaiheeksi (OAJ 2015). Laki astui voimaan 1.8.2015, jolloin laki lasten päivähoidosta muuttui varhaiskasvatustalaksi. Varhaiskasvatus-käsite korvasi käsitteen lasten päivähoito. (OKM 2015.) Uusi varhaiskasvatuslaki painottaa, että lapsen vanhemmille tai muille huoltajille tulee antaa mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lapsille ja heidän vanhemmilleen tai muille huoltajilleen on järjestettävä toimintayksikössä säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. (Varhaiskasvatuslaki 8.5.2015/580, § 7b.)

Vanhempien osallisuuden toteutumisesta lastensa varhaiskasvatuksessa on tehty useita tutkimuksia erityisesti 2010-luvulla. Tutustuimme muun muassa Opetus- ja kulttuuriministeriön tutkimukseen ”Vaikuta varhaiskasvatukseen. Lasten ja vanhempien kuuleminen osana varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessia” (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014.) Vanhempien kuulemisen suunnittelusta ja toteutuksesta vastasi kyseisessä tutkimuksessa opetusneuvos Kirsi Alila. Tavoitteena oli saada tietoa siitä, mitä mieltä varhaiskasvatusikäisten vanhemmat ja huoltajat ovat varhaiskasvatuspalveluista. Tavoitteena oli myös selvittää, millaisia kehittämistarpeita heidän mielestään varhaiskasvatuksessa on. Yhtenä teemana tutkimuksessa oli vanhempien osallisuus, yhteistyö ja kasvatuskumppanuus. Tämä osio sai tutkimuksessa matalimpia arvioita, mikä tarkoitti, että vanhemmat eivät olleet täysin tyytyväisiä osallisuuteensa. Tutkimuksen tuloksista kävi myös ilmi, että vanhemmat pitivät varhaiskasvatusta tärkeänä. Kaikkiaan 11 266 henkilöä vastasi kyselyyn. Tämä on suurin koskaan Suomessa kerätty aineisto vanhemmilta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014.)

Opinnäytetyössämme tarkastelemme osallisuuden toteutumista varhaiskasvatuksessa vanhempien näkökulmasta Kuopion kaupungin Länsi-Puijon ja Sinikellon päiväkodeissa. Aihe rajautui päiväkodinjohtajien kanssa palaverissa. Keskustelussa nousi esille ajankohtainen varhaiskasvatustalain uudistus ja sen painottama vanhempien ja lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Vanhemman osallisuudella tavoitellaan lapsen parasta. Se mahdollistaa vanhempien vaikuttamisen lapsen päivähoitoon ja edistää vanhempien ja päiväkodin yhteistyötä.

Opinnäytetyössämme tarkastelimme vanhempien osallisuutta Leena Turjan lapsen osallisuuden moniulotteista mallia mukaillen. Mallissa Turja (2012, 49) on tuonut yhteen useita näkökulmia, joiden avulla osallisuuden moniulotteisuutta voidaan tarkastella. Tässä opinnäytetyössä muokkasimme mallin vanhempien osallisuuden tarkasteluun sopivaksi. Tutustuimme myös useisiin muihin lapsen osallisuutta käsitteleviin malleihin. Turjan malli osoittautui kuitenkin mielestämme kattavimmaksi ja parhaiten vanhempien osallisuuteen soveltuvaksi.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa vanhempien kokemasta osallisuudesta, ja nostaa esille vanhempien kehittämisideoita osallisuuden parantamiseksi. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää vanhempien osallisuuden kokemuksia Kuopion kaupungin Länsi-Puijon ja Sinikellon päiväko-

deissa kyselytutkimuksella. Tutkimus oli kvalitatiivinen, ja siinä oli myös kvantitatiivisia piirteitä asennekysymysten muodossa. Näihin tutkittavat vastasivat Likert-asteikolla. Haastattelimme lisäksi päiväkotien johtajat teemahaastattelulla. Tavoitteena oli saada esiin päiväkotien näkemys vanhempien vastauksissa nousseista ajatuksista ja kehittämis ehdotuksista, sekä siitä kuinka niitä voi jatkossa hyödyntää päiväkotien toiminnassa.

Opinnäytetyömme alussa esittelemme toimeksiantajamme ja tutkimuksen teoreettiset lähtökohdat. Teoreettisena taustana työssämme olivat varhaiskasvatus, osallisuus ja kasvatuskumppanuus. Tutkimuksen toteuttamisessa esittelemme tutkimuksen tavoitteen ja tarkoituksen, tutkimuksen metodologisen lähtökohdan, tiedonkeruumenetelmät, aineiston analyysin vaiheet sekä tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden. Sen jälkeen kerromme kyselytutkimuksen teemoista, tutkimustuloksista ja viimeiseksi pohdimme tutkimustuloksia ja teemme yhteenvedon koko opinnäytetyöprosessista.

2 TOIMEKSIANTAJIEN KUVAUS

Toimeksiantajamme ovat Kuopion kaupungin Länsi-Puijon päiväkotia ja Sinikellon päiväkotia. Länsi-Puijon päiväkotia sijaitsee Rypysuon kaupunginosassa. Päiväkotia on avoinna kello 5 –22 välisenä aikana vanhempien työstä tai opiskelusta aiheutuvan tarpeen mukaan. Päiväkodissa hoidetaan 0–6-vuotiaita lapsia, ja se koostuu kolmesta rakennuksesta. Pienten talossa on kaksi ryhmää, joissa hoidetaan 0–3-vuotiaita lapsia. Keskirakennuksessa on 3–5-vuotiaiden ryhmä. Esiopetus toimii tällä hetkellä väistötiloissa Puistokoululla. (Kuopion kaupunki 2015a; Viippola 2015-12-08.)

KUVA 1. Länsi-Puijon päiväkotia. (Kuopion kaupungin www-sivu.)

Länsi-Puijon päiväkodissa kotikäynnillä käydään silloin, kun pieni lapsi aloittaa päivähoidon (Viippola 2015-11-04). Kotikäynti on vanhemmalle harvinainen ja erityinen mahdollisuus puhua lapsesta kiinnostuneelle henkilölle. Varhaiskasvatuksen ammattilaiselle kotikäynti tarjoaa mahdollisuuden luoda niin lapseen kuin vanhempaankin luottavaisen suhteen heille turvallisella maaperällä. Kotikäynti antaa paljon tietoa lapsesta, perheen kasvatuskulttuurista ja kodista. Kotikäynnin tavoitteet tiivistettynä ovat hyvän kontaktin luominen sekä vanhempiin että lapseen, luottamuksellisen suhteen peruspilarien muuraus, lapseen liittyvän tiedon kerääminen ja oman ammatillisuuden välittäminen vanhemmille. (Kanninen ja Sigfrids 2012, 139.)

Länsi-Puijon päiväkodissa keskusteltiin syksyllä 2015 vanhempaintoimikunnan perustamisesta. Olimme seuraamassa syyskuussa 2015 ensimmäistä tapaamista. Vanhempaintoimikunta perustettiin lokakuussa 2015, ja se on lähtenyt aktiivisesti käyntiin. Vanhempainyhdistyksen tarkoituksena on koota vanhemmat yhteen ja tarjota vanhemmille keskusteluväylä, joka toimii myös vanhempien vaikutuskanavana. Vanhempainyhdistys myös edistää päiväkodin ja kodin välistä kumppanuutta ja yhteistyötä. Vanhempaintoiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ja se on avointa kaikille vanhemmille. (Suomen vanhempainliitto s.a.)

Sinikellon päiväkotia sijaitsee Puijonlaakson kaupunginosassa Kuopiossa. Se on rakennettu vuonna 1987. Päiväkotia on avoinna kello 6–18 välisenä aikana vanhempien työstä tai opiskelusta aiheutuvan tarpeen mukaan. Päiväkodin toiminta-ajatus perustuu kasvatuskumppanuuteen vanhempien kanssa. Päiväkodissa on kahdeksan ryhmää, joissa on hoidossa 0–5-vuotiaita lapsia. (Kuopion kaupunki 2015b.)

KUVA 2. Sinikellon päiväkoti. (Kuopion kaupungin www-sivu.)

Sinikellon päiväkodissa ei ole käytössä kotikäyntiä lapsen aloittaessa hoidon, vaan tutustuminen järjestetään päiväkodilla aloituskeskustelussa. Aloituskeskustelun tavoitteet ovat samat kuin kotikäynnillä. Tavoitteena on luoda hyvä ja luottamuksellinen suhde niin vanhempiin kuin lapseenkin, tutustua perheeseen ja sen kasvatuskulttuuriin sekä kerätä tietoa lapsesta. (Mäntykenttä 2015-11-04.)

Päiväkodeissa järjestetään varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluja (vasu-keskustelu) keskimäärin kaksi kertaa vuodessa kunkin lapsen kohdalla (Mäntykenttä 2015-11-04). Jokaiselle varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle laaditaan yhteistyössä vanhempien kanssa varhaiskasvatussuunnitelma, jonka toteutumista arvioidaan säännöllisesti (Stakes 2005, 32). Jokaisella päiväkodissa hoidossa olevalla lapsella on omahoitaja, joka pitää muun muassa vasu-keskustelut. Molemmissa päiväkodeissa omahoitajuus on ollut jo kauan vakiintuneena työtapana. Vanhempainilta pidetään jokaisessa ryhmässä kerran vuodessa, minkä lisäksi voi olla toiminnallisia vanhempainiltoja muutamia kertoja vuodessa. (Mäntykenttä ja Viippola 2015-11-04.)

3 VARHAISKASVATUS JA VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAT

Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta. Varhaiskasvatus koostuu kasvatuksen, hoidon ja opetuksen kokonaisuudesta, josta käytetään käsitettä *educare*. Varhaiskasvatus on yhteiskunnan järjestämää, valvomaa ja tukemaa. Se on tavoitteellista ja suunnitelmallista vuorovaikutusta, jossa lapsen omaehtoisella leikillä on keskeinen merkitys. (Hellström 2010, 256–257; Stakes 2005, 11.) Kunnan tulee huolehtia siitä, että kunnan järjestämänä tai valvomana on saatavissa lasten päivähoitoa sellaisin toimintamuodoin ja siinä laajuudessa kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää (Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36, 4§).

Varhaiskasvatusta järjestetään erilaisissa valtakunnallisten linjausten mukaisissa varhaiskasvatuspalveluissa. Näistä keskeisimpiä ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä erilainen avoin toiminta. Varhaiskasvatuksen palveluja tuottavat kunnat, yksityiset palveluntuottajat, seurakunnat ja järjestöt. (Stakes 2005, 11.) Kunnilla on moninaiset mahdollisuudet organisoida varhaiskasvatuspalvelut asiakasperheitä parhaiten palvelevalla tavalla. Sen vuoksi on tärkeää, että jokainen kunta tarkentaa varhaiskasvatuksen kuntakohtaiset strategiset linjaukset. Ne otetaan huomioon varhaiskasvatussuunnitelmia laadittaessa. (Stakes 2005, 7.)

Varhaiskasvatuksen arvopohja perustuu keskeisille kansainvälisille lapsen oikeuksia määritteleville sopimuksille, kansallisille säädöksille ja muille ohjaaville asiakirjoille (Stakes 2005, 12). Varhaiskasvatuksen tavoitteita ovat varhaiskasvatuslain (Varhaiskasvatuslaki 8.5.2015/580, § 2a.) mukaan muun muassa jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaisen kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ja kehittävän, oppimista edistävän, terveellisen ja turvallisen varhaiskasvatusympäristön varmistaminen. Tavoitteena on turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä. Tavoitteena on toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi. Tavoitteena on lisäksi tukea lapsen vanhemmaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä. (Varhaiskasvatuslaki 8.5.2015/580, § 2a.) Kasvattajat kunnioittavat niin lapsen, lapsen vanhempien kuin toistensa kokemuksia sekä mielipiteitä. Lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden muodostamiseksi tarvitaan vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten yhteistyötä, kasvatuskumppanuutta. (Stakes 2005, 11, 17.)

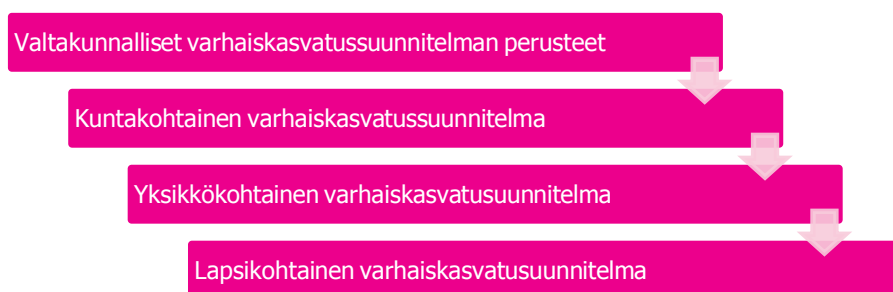
Ammattitaitoinen henkilöstö on varhaiskasvatuksen keskeinen voimavara. On olennaista, että niin jokaisella yksittäisellä kasvattajalla kuin koko kasvatusyhteisölläkin on vahva ammatillinen osaaminen ja tietoisuus. Tämä varmistaa laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutumista. Kasvattajan tulee myös tiedostaa oma kasvattajuutensa sekä sen taustalla olevat eettiset periaatteet ja arvot. Oman työn arviointi ja pohtiminen auttavat toimimaan ammatillisten ja eettisten toimintaperiaatteiden mukaisesti. Kasvattajalta edellytetään myös kykyä ja herkkyyttä reagoida lapsen ilmaisemiin tarpeisiin ja tunteisiin. Kasvattajat mahdollistavat aikuisten ja lasten yhteisössä sellaisen hyvän ilmapiirin, jossa jokainen lapsi voi kokea osallisuutta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Varhaiskasvatuksessa on ensiarvoisen tärkeää vaalia lapsuutta ja painottaa sen itseisarvoa sekä ohjata lasta ihmisenä kasvamisessa. (Stakes 2005, 11, 13, 16.)

3.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja varhaiskasvatussuunnitelmat

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on tarkoitettu valtakunnalliseksi varhaiskasvatuksen ohjauksen välineeksi sekä henkilöstön työvälineeksi. Perusteet ohjaavat kaikkia yhteiskunnan järjestämiä ja valvomia varhaiskasvatuksen toimintamuotoja. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteita ovat muun muassa varhaiskasvatuksen työntekijöiden ammatillisen tietoisuuden lisääminen sekä vanhempien osallisuuden lisääminen lapsensa varhaiskasvatuspalveluissa. Yhtenä tavoitteena on moniammatillisen yhteistyön lisääminen sellaisten eri palveluiden kesken, joilla pyritään tukemaan lasta ja tämän perhettä ennen kuin lapsen oppivelvollisuus alkaa. Jokainen kunta tekee kuntakohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman valtakunnallisia varhaiskasvatussuunnitelman perusteita, kunnassa tehtyjä lasta ja perhettä koskevia suunnitelmia ja linjauksia sekä esiopetussuunnitelmia pohjana käyttäen. (Stakes 2005, 7, 43.)

Myös jokaiselle päiväkotiyksikölle laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma, ja se on kunnan suunnitelmaa yksityiskohtaisempi. Siinä kuvataan yksikön varhaiskasvatuksen, hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuutta sekä lähtökohtia ja niiden toteutumista arjen kasvatuskäytännöissä. Yksikön varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan myös alueen tai yksikön erityispiirteitä ja painotuksia. (Stakes 2005, 9.)

Lisäksi jokaiselle varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle laaditaan yhteistyössä vanhempien kanssa varhaiskasvatussuunnitelma, jonka toteutumista arvioidaan säännöllisesti (Stakes 2005, 32). Varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa lapsikohtaisesti varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toteuttamista (Stakes 2005, 9). Varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on lapsen yksilöllisyyden ja vanhempien näkemysten huomioon ottaminen toiminnan järjestämisessä. Päiväkodin henkilöstön tehtävänä on havainnoida lapsen kehitystä. Havainnoinnista saatu tieto tulisi ottaa huomioon toimintaa suunniteltaessa ja yhdessä vanhempien kanssa tehtävissä lapsikohtaisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. Suunnitelmassa käydään läpi lapsen kokemukset, tarpeet ja tulevaisuuden näkymät sekä lapsen mielenkiinnon kohteet, vahvuudet ja lapsen yksilölliset tuen ja ohjauksen tarpeet. Siinä sovitaan myös vanhempien kanssa yhteistyön toimintatavoista. (Stakes 2005, 32–33.)

KUVIO 1. Varhaiskasvatussuunnitelmat (Holopainen, Kirmizi ja Silokunnas 2016).

3.2 Kuopion kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma

Kuopion kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman työstäminen aloitettiin vuonna 2004 yhteistyössä vanhempien kanssa. Vanhemmat saivat tuoda esiin omia näkemyksiään kasvatuksen tavoitteista ja arvoista, onnistuneesta kasvatuskumppanuudesta sekä hyvistä kasvatuskäytännöistä. Vanhemmilta kerätyn aineiston ja varhaiskasvatuksen esimiesten valmistelun avulla syntyi Kuopion varhaiskasvatuksen toiminta-ajatus sekä toimintalinjaukset. Varhaiskasvatuksen lähtökohtia Kuopiossa ovat lapsi-lähtöisyys, luottamuksellisuus, kasvatuskumppanuus ja palveluhenkisyys. Varhaiskasvatus tukee lapsen kasvua yhteistyökykyiseksi, itseensä luottavaksi ja vastuuntuntoiseksi ihmiseksi. Kuopion kaupungin varhaiskasvatus tarjoaa lapselle kehitykselle ja oppimiselle suotuisan kasvuympäristön yhdessä vanhempien kanssa. Kuopion kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaan sisältyy myös kasvat-tajan käsikirja. (Kuopion kaupunki 2009.)

Kasvattajan käsikirja on laadittu vuonna 2007 ohjaamaan Kuopion kaupungin varhaiskasvatuksen pedagogista työtä. Uusi versio siitä ilmestyi helmikuussa 2016. Kasvattajan käsikirja päivitettiin vastaamaan paremmin tämänhetkistä varhaiskasvatuspalveluiden toimintakulttuuria- ja ympäristöä. Siinä vahvistettiin lapsen ominaisia oppimistapoja käsittelevää osiota ja siihen liitettiin toiminnanoh-jauksen syventämiseksi laadittuja laatukäsikirjoja, kuten muun muassa Monikulttuurisuuskansio ja Pienet lapset liikkeelle- käsikirja. Teksteihin lisättiin lisäksi uuden varhaiskasvatuslain keskeisimpiä tavoiteosioita. (Kuopion kaupunki 2016a, 2.) Vanhempien osallisuudesta Kasvattajan käsikirjaan on lisätty Varhaiskasvatuslaista (8.5.2015/580, §7b) pykälä, jonka mukaan lapsen vanhempia rohkais-taan osallistumaan ja vaikuttamaan lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja ar-viointiin. Kuopiossa vanhemmilla on myös mahdollisuus kertoa toiveitaan, antaa palautetta ja osallis-tua yhteiseen keskustelun facebookissa. (Kuopion kaupunki 2016a, 5.)

Kasvattajan käsikirjaan on myös kirjattu kasvatuskumppanuuden toteutumisen edellytyksiä. Jokaisen perheen kanssa sovitaan yhteistyömuodoista, jotka kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Vanhemmille kerrotaan päivittäin konkreettisia havaintoja lapsista kiinnittäen erityistä huomiota tä-män vahvuuksiin. Huolen aiheet tuodaan esiin konkreettisia havaintoja kertoen, ja ratkaisuja niihin etsitään yhdessä vanhempien kanssa. Vanhemmille myös ilmaistaan heidän olevan aina tervetulleita lastensa päivähoitopaikkaan. (Kuopion kaupunki 2016a, 4, 5.)

4 VANHEMPIEN OSALLISUUS VARHAISKASVATUKSESSA

Useissa laeissa säädetään ihmisen oikeudesta osallisuuteen. Perustuslain (Suomen perustuslaki 11.6.1999/731, 2 §) mukaan ”kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen”. Myös lain sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812, 8 §) mukaan sosiaalihuoltoa toteutettaessa tulee ensisijaisesti ottaa huomioon asiakkaan mielipide ja toivomukset. Lain mukaan on myös kunnioitettava asiakkaan itsemääräämisoikeutta. Asiakkaalle tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua palveluidensa suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Osallisuus on ihmisen syvä ja pysyvä kiinnittyminen yhteisöön tai mukanaoloon tärkeissä yhteisöllisissä prosesseissa. Yksilön sisäinen kokemus yhteiskuntaan ja yhteisöön kuulumisesta liittyy osallisuuteen. (THL 2015a; Ryyvälä ja Nivanen 2013, 21.) Ihmisen oikeus saada tietoa itseään koskevista päätöksistä, suunnitelmista ja toimenpiteistä ja näiden perusteluista sekä mahdollisuus tai tuki oman mielipiteen ilmaisemiseen, voidaan katsoa osallisuudeksi. Keskeistä on vastavuoroisuus, sillä vaikuttaminen ei ole mahdollista, mikäli ei pääse mukaan käsittelemään asioita eikä saa tietoa niistä. (Rönkkö ja Rytönen 2010, 51.) Osallisuus konkretisoituu toiminnassa ja osallisuuden tunteessa (Turja 2012, 51). Edellä mainittuja osallisuuden osatekijöitä kiteyttävät mielestämme hyvin Ryyvälä ja Nivanen (2013, 26), joiden mukaan yksi mahdollisuus jäsentää osallisuutta on tarkastella sitä suhteena kolmen ulottuvuuden avulla. Nämä kolme ulottuvuutta ovat: ihmisen oleminen osa yhteisöä eli kuuluminen johonkin, ihmisen toimiminen osana yhteisöä eli osallistuminen sekä ihmisen kokemus eli tunne yhteisöön kuulumisesta. Osallisuus voidaan nähdä myös syrjäytymisen vastakohtana (Rönkkö ja Rytönen 2010, 51).

Osallisuudella viitataan monenlaisiin toimintoihin ja tapoihin, joilla ihminen pystyy osallistumaan yhteisön elämään eri konteksteissa ja eri tilanteissa. Osallisuudesta (participation) ja osallistumisesta (taking part) puhutaankin usein samassa merkityksessä, mutta ne olisi kuitenkin syytä erottaa toisistaan ja tunnistaa niiden merkityserot (Turja 2010, 33). Osallistuminen on toimintaa, joka voi edistää osallisuutta, mutta se ei ole osallisuuden synonyymi (Ryyvälä ja Nivanen 2013, 26). Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan vanhempien osallisuuden kokemuksia lastensa päivähoidosta. Tarkastelussa käytetään Leena Turjan (2012, 49) lapsen osallisuuden moniulotteista mallia, joka on muokattu vanhempien osallisuuden tarkasteluun sopivaksi. Malli käsitellään myöhemmin tässä luvussa.

4.1 Vanhempien osallisuuden vahvistaminen päiväkodin arjessa

Pohdimme pitkään, käytämmekö opinnäytetyössämme vanhemman vai huoltajan käsitettä. Päädyimme käyttämään käsitettä ”vanhempi”. Tässä opinnäytetyössä se pitää sisällään sekä vanhemmuuden että huoltajuuden eri muodot.

Vanhemmuus voidaan jaotella biologiseen, sosiaaliseen ja psykologiseen vanhemmuuteen. Sosiaalisella vanhemmuudella tarkoitetaan oikeudellista suhdetta lapseen. Tällöin vanhemman vanhemmuus on laillistettu. Adoptiolapsen vanhemman vanhemmuus esimerkiksi on sosiaalista vanhemmuutta,

mutta ei biologista. Kun lapsi alkaa pitää jotain aikuista äitinä tai isänään, hänen mielessään tämä aikuinen saa vanhemman aseman. Tätä kutsutaan psykologiseksi vanhemmuudeksi. Psykologiseksi vanhemmakseen lapsi voi valita esimerkiksi läheisen isovanhemman tai joissain tapauksissa myös kasvatusalan ammattilaisen. Usein lapsen biologinen, sosiaalinen ja psykologinen vanhempi on sama henkilö, mutta nämä kolme puolta voivat olla myös kaikki eri henkilöitä. Vanhemman oikeudellisiin kysymyksiin liittyvissä asioissa käytetään lisäksi juridisen vanhemmuuden käsitettä. (Määttä ja Rantala 2010, 74.) Lapsen syntyessä avioliitossa keskenään olevat vanhemmat ovat lapsen huoltajia. Mikäli he eivät ole naimisissa, äiti on virallisesti lapsensa huoltaja. Tuomioistuimen päätöksestä lapsen huoltajuus voidaan vanhempien sijasta uskoa myös jollekin muulle. Oikeus päättää lapsen asuinpaikasta, hoidosta, kasvatuksesta sekä muista henkilökohtaisista asioista on huoltajalla. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361, 6 §, 9§.)

Varhaiskasvatuksessa vanhemman osallisuutta käsittelevät varhaiskasvatuslain (Varhaiskasvatuslaki 8.5.2015/580) lisäksi esiopetussuunnitelman perusteet (Opetushallitus 2014) ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (Stakes 2005). Esiopetussuunnitelman perusteiden mukaan toiminta suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan lasten, vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välisessä yhteistyössä. Kehittämistyössä on tärkeää hyödyntää vanhempien kokemukset ja mielipiteet, mikä varmistaa sekä esiopetuksen laatua että vanhempien osallisuutta. Erityistä huomiota kiinnitetään vanhempien kannalta mielekkäisiin vaikuttamis- ja osallistumistapoihin (Opetushallitus 2014, 9). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Stakes 2005) puolestaan vanhemman osallisuudella käsitellään kasvatuskumppanuus ja vanhempien osallisuus yksikön toiminnan sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman suunnittelussa ja arvioinnissa.

Vanhemman osallisuudella tarkoitetaan sekä konkreettista osallistumista ja toimintaa että kokemuksellista osallisuutta ja sitoutumista lapsensa elämään myös varhaiskasvatuksessa. Vanhemmalla on oltava mahdollisuus osallistua sekä lapsensa, lapsiryhmän, päivähoitoyksikön että kunnan varhaiskasvatuksen suunnitteluun. Tämä tarkoittaa muun muassa henkilöstön ja vanhempien välistä dialogia kasvatuskäsityksiin, -arvoihin ja –menetelmiin liittyen. Varhaiskasvatuksen toimintaan vanhempi voi osallistua myös kasvatuskeskusteluissa, tapahtumien ja juhlien järjestämisessä, vanhempainiloissa tai olemalla mukana vanhempaintoimikunnan toiminnassa. (Kaskela ja Kekkonen 2006, 25–26.) Weissin, Caspen ja Lopezin (2006, 3) mukaan vanhempien osallistuminen lapsensa varhaiskasvatukseen liittyvään toimintaan sekä säännöllinen yhteydenpito vanhempien ja työntekijöiden välillä on yhteydessä lapsen suotuisaan kehitykseen. Se vähentää myös esimerkiksi perheen köyhyyden negatiivista vaikutusta lapseen.

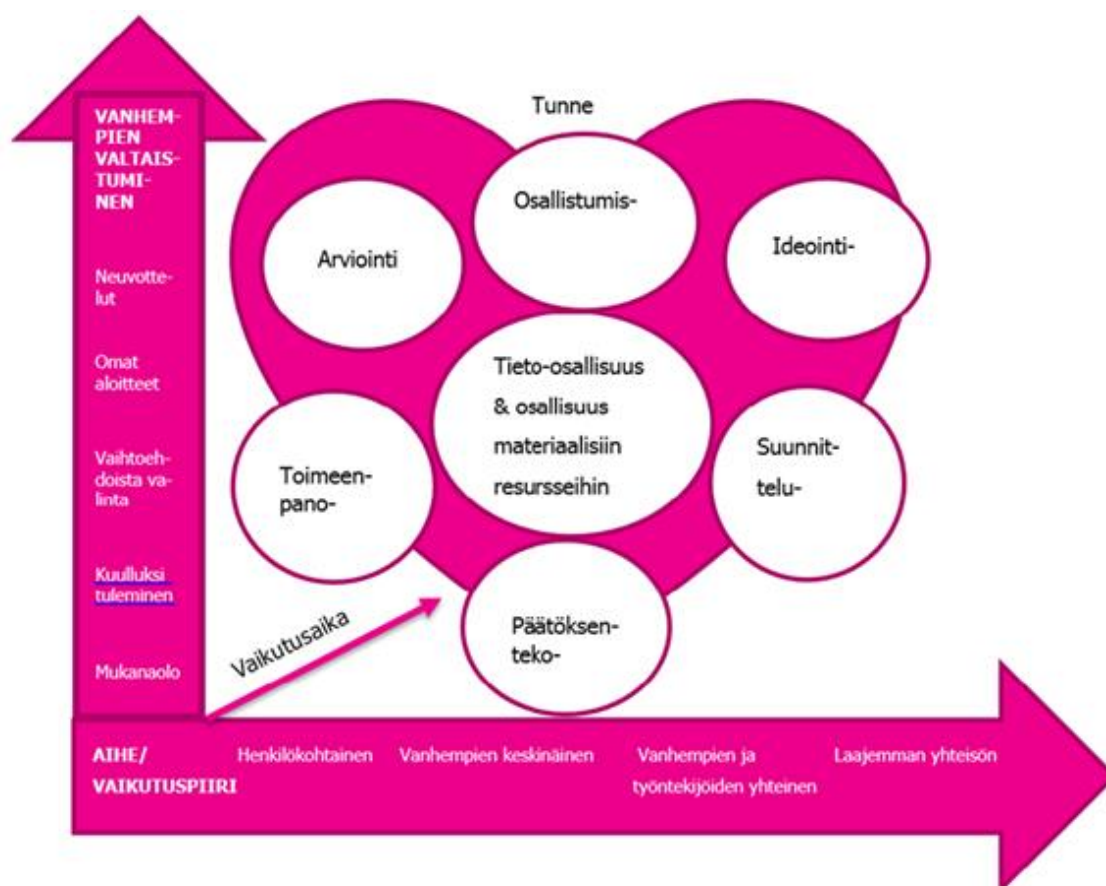
Vanhemmuuden osallisuutta vahvistetaan Rönkön ja Rytkösen (2010, 52) mukaan liittämällä työskentely päämääriin, joissa tuetaan perheen mahdollisuuksia sekä kykyjä olla asiantuntijoita ja päätöksentekijöitä lastensa elämässä. Vanhemman omaa lastaan koskevan tiedon asiantuntijuuden tunnistaminen luo perheelle tasa-arvoiset edellytykset varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja toimintaan osallistumiseen (Kaskela ja Kekkonen 2006, 26). Osallisuus on myös valinta, ja se on riippuvainen vanhempien omasta kiinnostuksesta, halusta ja voimavaroista. Myös mahdollisuus ja oikeus olla osallistumatta voivat olla osallisuutta (THL 2015a; THL 2015b.) Työntekijän tulee aina kunnioittaa

vanhempien osallistumistapaa ja voimavaroja, eikä hän saa määrittää, mihin tai millaiseen osallistumiseen vanhemmat ovat kykeneviä tai valmiita (THL 2015a). Vanhempien osallistuminen on kuitenkin riippuvainen ammattihenkilöiden asenteista ja kyvystä antaa heille tilaa ja mahdollisuuksia. Kuuleminen ja kuunteleminen, yhteinen kieli, aito kiinnostus ja luottamuksellinen yhteistyösuhde liittyvät kaikki osallisuuteen ja mahdollistavat sitä. (THL 2015a; Rönkkö ja Rytkönen 2010, 52.)

Merkityksellistä vanhempien osallisuuden kannalta on, millaista tietoa vanhempi varhaiskasvatuksesta saa. Tärkeää on myös se, miten varhaiskasvatuksessa kuuluu vanhempien ääni. Vanhemmille on arvokasta, kun kasvattaja on kiinnostunut vanhempien ajatuksista, toiveista, odotuksista ja peiloista (Kaskela ja Kekkonen 2006, 26.) Toiminnan lähtökohtana on perheen perhekulttuurin tunnistaminen ja tunnustaminen (Rönkkö ja Rytkönen 2010, 52). Kaskelan ja Kekkosen (2006, 25) mukaan ” Osallisuudessa on viime kädessä kysymys syvällisestä ihmisen identiteetin kokemuksesta tai jäsenyyden tunteesta yhteisössä ja mahdollisuudesta olla rakentavasti mukana yhteisöllisessä prosessissa.”

4.2 Vanhempien osallisuuden moniulotteinen malli

Muokkasimme Leena Turjan (2012, 49) lasten osallisuuden moniulotteista mallia soveltumaan vanhempien osallisuuteen korvaamalla lapsen osallisuuden käyttämällä käsitettä vanhempien osallisuus. Mallissa Turja yhdistelee useita näkökulmia, joiden avulla osallisuuden moniulotteisuutta voidaan tarkastella. Alla on kuvio, jonka kehitimme mukaillen Turjan mallia.

KUVIO 2. Vanhempien osallisuuden ulottuvuudet Turjaa mukaillen (Holopainen, Kirmizi ja Silokunnas 2016).

Turjan (2012, 50) mallin ensimmäinen ulottuvuus on valtaistuminen, ja se mukailee Roger Hartin (1992, 8) osallisuuden portaikkoa. Meidän mallissamme tämä koskee vanhempien valtaistumisen astetta, ja siinä osallisuutta tarkastellaan työntekijän ja vanhemman välisenä valtasuhteena. Mitä enemmän vanhemmilla on tietoa varhaiskasvatuksen toiminnan taustoista tai todellisista tavoitteista ja mitä enemmän he voivat tehdä aloitteita, ideoita ja olla päättämässä toiminnasta, sitä enemmän he kokevat osallisuutta. Vanhemman osallisuus alkaa siitä, kun hän on mukana muiden järjestämässä toiminnassa. Kun hänelle tarjotaan varteenotettavia vaihtoehtoja, joista hän voi valita mieluisimman, voi hän kokea tulewansa kuulluksi. Vähitellen edetään vanhempien suunnittelemiin toimiin, joiden toteutuksessa työntekijät toimivat pikemminkin avustajina. Ylimmällä osallisuuden tasolla ovat yhteistoiminnallisuus ja tasavertainen aloitteiden teko. (Hart 1992, 8; Turja 2012, 50.) Meidän mallissamme tämä tarkoittaa asioista neuvottelemista vanhempien ja työntekijöiden kesken.

Turja (2012, 50) kirjoittaa Hilliin, Davisiin, Proutiin ja Tisdalliin (2004) viitaten osallisuuden toisen ulottuvuuden muodostuvan osallisuuden aiheesta ja vaikutuspiiristä. Tällä tarkoitetaan sitä, keitä se tilanne, toiminta tai asia koskee, jossa vaikutetaan ja johon osallistutaan. Helpointa on päästä vaikuttamaan henkilökohtaisiin asioihin. Vanhempi voi esimerkiksi itse päättää, tuoko hän lapsensa päiväkotiin vai ei. Vanhempien keskinäisessä toiminnassa puolestaan vanhemmat voivat yhdessä ideoida esimerkiksi kirpputoripäivän kerätäkseen rahaa lasten retkikassaan. Seuraava vaikutuspiirin osa on vanhempien ja työntekijöiden välinen, jossa vanhemmat ja työntekijät voivat yhteistyössä päättää perustaa vaikkapa vanhempaintoimikunnan päiväkotii. Laajan yhteisön vaikutuspiirissä vanhemmat voivat osallistua esimerkiksi kuntakohtaisten varhaiskasvatuspalveluiden suunnitteluun. Turjan (2012, 50) mallissa on myös kolmas eli ajallinen ulottuvuus, joka tarkoittaa sitä, että osallisuuteen liittyvä toiminta voi olla lyhyt- tai pitkäkestoista.

Neljännessä ulottuvuudessa Turjan (2012, 51) mukaan osallisuus konkretisoituu toimintaprosessissa sekä osallisuuden tunteessa. Turja on ottanut neljänteen ulottuvuuteen Piironen (2007, 8-9) ideointi-, suunnittelu-, päätöksenteko-, toiminta- ja arviointiosallisuudet. Näiden lisäksi hän on lisännyt osallistumisosallisuuden, sillä jollekin myös valmiiksi järjestettyyn toimintaan osallistuminen voi olla tärkeää. Neljännen ulottuvuuden keskiössä ovat tieto-osallisuus ja osallisuus materiaaliin resursseihin. Turjan (2012, 51) mukaan tieto-osallisuus määrittelee erittäin keskeisesti osallisuuden mahdollisuuksia. On vaikeaa olla esittämässä ideoita ja päättämässä asioista, jos ei ole riittävästi tietoa esimerkiksi yhteisönsä toiminnan tavoitteista tai toimintamahdollisuuksista. Vanhemmalla on tärkeää olla riittävästi tietoa esimerkiksi lapsensa varhaiskasvatuksesta, toimintayksiköstä ja sen tavoitteista. Turja (2012, 51) tarkoittaa mallissaan materiaalisilla resursseilla esimerkiksi päiväkodin tiloja ja välineitä, joita toiminnassa tarvitaan. Pohdimme, voivatko vanhemmat esimerkiksi käyttää päiväkodin tiloja ja välineitä kokoontuessaan vanhempien keskinäiseen toimintaan. Kaiken kaikkiaan kokemukset toiminnasta herättävät tunteen omasta osallisuudesta, hyväksytyksi tulemisesta, yhteenkuuluvuudesta, ja vaikuttamisesta yhteisössään. Tähän liittyy myös se, että vanhemmat ovat tietoisia siitä, että heitä kuunnellaan ja että he ovat vaikuttamassa. (Seppälä 2008, 38; Turja 2012, 52.)

5 OSALLISUUS OSANA KASVATUSKUMPPANUUTTA

Osallisuus ja kasvatuskumppanuus liittyvät mielestämme keskeisesti toisiinsa. Kasvatuskumppanuus mahdollistaa vanhempien osallisuutta lapsensa päivähoitoon, minkä vuoksi päätimme ottaa sen teoreettiseksi käsitteeksi opinnäytetyöhömmme. Kasvatuskumppanuuden toteutuminen vahvistaa työntekijöiden ja vanhempien välistä yhteistyötä, minkä myötä myös osallisuuden kokemukset mahdollistuvat parhaiten.

Ammattilaisten ja vanhempien välisestä yhteistyöstä puhutaan monin eri käsittein. Yhteisen kielen tarkeys korostuu yhteistyötä tehtäessä sekä yhteistyöstä puhuttaessa. Yhteistyötä kuvaavan käsitteen valinta on merkityksellinen, sillä se peilaa vallitsevia käsityksiä perheen tai kodin ja julkisten instituutioiden kasvatusyhteistyön luonteesta ja yhteistyön eri osapuolten vallasta ja asemasta. (Määttä ja Rantala 2010, 129; Karila 2005, 92.) Varhaiskasvatuksen ja perheen välinen yhteistyö ja vanhempien osallisuus linjattiin Suomessa kasvatuskumppanuudeksi ensimmäisen kerran vuonna 2002 (Kekkonen 2012, 22). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (Stakes 2005, 31) mukaan kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan henkilöstön ja vanhempien yhteistä ja tietoista sitoutumista lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Kasvatuskumppanuus korostaa vanhempien tietämystä ja näkemystä lapsestaan. Se antaa vanhemmalle mahdollisuuden vaikuttaa ja osallistua lapsensa varhaiskasvatukseen, mikä tuo kasvatuskumppanuuteen myös vanhempien osallisuuden. (Venninen, Leinonen, Rautavaara-Hämäläinen ja Purola 2011, 10.)

Kasvatuskumppanuuden toteutuminen edellyttää keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta, dialogisuutta ja toistensa kunnioittamista. Lapsen ensisijainen kasvatusoikeus – ja vastuu on vanhemmilla. He myös tuntevat parhaiten oman lapsensa. Kasvatuskumppanuudessa kiinnitetään erityisesti huomiota siihen, miten vanhempien oman lapsensa tuntemus tulee keskustelluksi, vastaanotetuksi, kuulluksi ja arvioiduksi vuoropuhelussa ammattilaisten kanssa. (Kaskela ja Kekkonen 2006, 19.) Vanhempien asiantuntijuus ja kokemukset ovat yhtä tärkeitä kuin ammattilaistenkin havainnot lapsesta. Molempien kokemukset täydentävät toisiaan, ja ajatukset kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Vanhemmat ja kasvattajat ovat näin myös voimavara toisilleen kasvatuskumppanuudessa. (Rossi-Salow 2012, 165.)

Vastuu kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön edellytysten luomisesta on varhaiskasvatuksen henkilöstöllä. Hyvän yhteistyösuhteen edellytys on se, että ammattilaisella on kyky kuunnella. Henkilöstöllä on myös koulutuksensa antama ammatillinen tieto ja osaaminen. (Stakes 2005, 31.) Kuuleminen edellyttää virittäytymistä jokaiseen ainutlaatuiseseen perheeseen. Haasteena voi olla aidon dialogin löytäminen kunkin perheen kanssa. Joskus vanhemman näkökulma tai kasvatusstrategia saattaa olla lapsen kannalta haitallinen, mutta vanhemman kanssa väittelemisen harvoin johtaa onnistuneeseen lopputulokseen. Välttämätön edellytys yhteistyösuhteelle onkin yhdessä pohdiskeleminen ja uusien vaihtoehtojen toimintatapojen löytäminen. Vanhemmalle tulisi myös välittyä kohdatuksi tulemisen kokemus. (Kanninen ja Sigfrids 2012, 134–135.) Kasvatuskumppanuudessa tavoit-

tellaan jo alusta alkaen riittävän luottamuksen luomista myös hankalien asioiden puheeksi ottamiseksi. Luottamusta tarvitaan erityisesti ristiriitatilanteiden varalle, jolloin työntekijän havainnot ja käsitykset lapsen tarpeista eivät kohtaa vanhempien käsitysten kanssa. (Kaskela ja Kekkonen 2006, 21.)

Kasvatuskumppanuuden toimiessa yhdistyvät lapselle tärkeiden ja rakkaiden ihmisten, vanhempien ja hoitajien tieto ja ymmärrys lapsesta. Kasvatuskumppanuus korostaa vanhemmuutta lapsen ensisijaisena ihmissuhteena. Sitä pyritään tukemaan kasvattamalla vanhemman ymmärrystä lapsen kehitysvaiheista ja tarpeista, etenkin niissä tilanteissa kun vanhempien jaksaminen on tiukoilla tai vanhemman verkosto ei tarjoa riittävästi tukea vanhemmuuteen. (Kanninen ja Sigfrids 2012, 133.)

Kaskela ja Kekkonen (2006, 41–47) kirjoittavat teoksessaan kasvatuskumppanuuden rakentuvan tutustumiskäynnistä ja aloituskeskustelusta, lapsen vastaanotosta ja tutustumisvaiheesta, päivittäisistä kohtaamisista, kasvatuskeskusteluista sekä erityisen tuen tilanteista. Kyselymme (liite 4) teemojen muodostamisessa käytimme apuna tätä jaottelua. Lisäksi käytimme Turjan (2012, 49) osallisuuden mallia. Teemoiksi muodostuivat päivähoidon aloitus, varhaiskasvatussuunnitelma, päivittäiset kohtaamiset, vanhemmille suunnattu toiminta, vaikuttamismahdollisuudet ja sähköiset kanavat. Sähköiset kanavat päädyimme ottamaan omaksi teemakseen, sillä toimeksiantajien toiveena oli, että selvittäisimme vanhempien näkemyksiä sähköisten kanavien käytöstä. Sähköisten kanavien käyttö on nykyään keskeinen osa vuorovaikutusta myös päivähoidossa. Näistä teemoista rakentuu näkemysmme mukaan vanhempien osallisuuden toimintaympäristöt lapsensa päivähoidossa. Alla esittelemme kunkin teeman erikseen ja perustelemme vanhemmille suunnatun kyselyn kysymysten muodostusta Turjan (2012, 49) mallia käyttäen.

5.1 Päivähoidon aloitus

Aloituskeskustelu käydään ennen kuin lapsi aloittaa päivähoidon. Tällöin vanhemmille jää aikaa valmistaa lasta päivähoitoon. Kasvattajan ja lapsen ensikontakti myös auttaa lasta tulemaan uuteen paikkaan ja tilaan. (Kaskela ja Kekkonen 2006, 41–42.) Varhaiskasvatuksen ammattilaisen tärkeä tehtävä on päivähoitoon siirtymisvaiheessa tarjota vanhemmille tietoa siirtymisvaiheesta. Lisäksi tärkeää on auttaa vanhempaa ymmärtämään oman roolin merkitys ja hyvän hoitoon siirtymisen hyödyt lapsen kannalta. Vanhemmille välittyy tunne ammattilaisuudesta silloin, kun työntekijä osoittaa kiinnostusta sekä lapsen kehitystä ja persoonallisuutta koskevia kysymyksiä. Päivähoidon aloitus on myös vanhemmalle usein iso ja tunnepitoinen asia. (Kanninen ja Sigfrids 2012, 133–134.)

Lapsen ja perheen kannalta paras paikka ensimmäiselle tapaamiselle ja tutustumiselle on perheen oma koti. Tavoitteena tutustumiskäynnillä on käydä keskustelu vanhempien kanssa liittyen lapsen päivähoidon aloitukseen ja perheen odotuksiin ja toiveisiin koskien lapsen päivähoitoa. Keskustelu voidaan käydä myös päiväkodissa tai muussa sopivassa paikassa perheen niin toivoessa. Kotona vanhemmat voivat tutustua ja turvallisessa ympäristössä ilmaista omia odotuksiaan, pelkojaan ja toiveitaan koskien lapsen päivähoitoa. Kasvattaja voi myös havainnoida sitä, miten lapsi toimii kotiympäristössä ja miten lapsi toimii yhdessä äidin ja isän kanssa. Kotona käyty aloituskeskustelu käydään

aina kasvatuskumppanuuden periaatteiden mukaisesti. Perhettä kuunnellaan ja kunnioitetaan sekä rakennetaan luottamusta ja dialogia. Vanhempien kokemus kuulluksi tulemisesta rakentaa pohjaa luottamukselliselle suhteelle vanhempien ja päivähoidon työntekijän välille. (Kaskela ja Kekkonen 2006, 42.)

Kyselyssämme (liite 4) yhtenä teemana oli päivähoidon aloitus. Päivähoidon aloituksen sujuvuus mahdollistaa vanhemman kokemuksen omasta osallisuudesta heti päivähoitosuhteen alussa. Myös Turjan (2012, 49) mallin ensimmäisessä ulottuvuudessa lähdetään liikkeelle mukanaolosta. Päivähoidon onnistunut aloitus on vanhempien osallisuuden toteutumisen kannalta yksi tärkeimpiä asioita. Kuten Turjan (2012, 49) mallista käy ilmi, osallisuuteen kuuluu keskeisesti tiedon saanti. Päivähoidon aloitusvaiheessa osallisuuden kokemusta vahvistaa se, että vanhempi saa riittävästi tietoa. Tärkeää on, että vanhempi tulee kuulluksi, saa ilmaista omia toiveitaan, odotuksiaan sekä huoliaan ja pelkojaan. Nämä ovat Turjan (2012, 49) mallin tunneosallisuuteen kuuluvia tekijöitä. Ihanteellista olisi myös, jos vanhemmat saisivat vaikuttaa päiväkodin valintaan. Kyselyssämme selvitimme muun muassa sitä, mitkä asiat vanhemmat kokivat päivähoidon aloituksessa onnistuneiksi, ja mikä olisi voinut toimia paremmin toisella tapaa.

5.2 Varhaiskasvatussuunnitelma päivähoidossa

Lapsesta ja lapsen varhaiskasvatuksesta käydään ainakin yksi keskustelu kerran vuodessa. Keskusteluja voi olla tarpeen mukaan myös useamman kerran. Ensimmäinen keskustelu käydään usein ensimmäisten hoitokuukausien aikana. Varhaiskasvatussuunnitelman mukainen keskustelu on jatkumo päivähoidon aloituskeskustelulle. Kasvatuskeskusteluissa on tärkeää luoda myönteinen ja kannustava ilmapiiri vanhempien ja kasvattajien välille. (Kaskela ja Kekkonen 2006, 45–46.) Jokaiselle varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle laaditaan yhteistyössä vanhempien kanssa varhaiskasvatussuunnitelma, jonka toteutumista arvioidaan säännöllisesti (Stakes 2005, 32). Vanhempien kanssa keskustellessa erityistä huomiota kiinnitetään lapsen kehitystä vahvistaviin myönteisiin puoliin. Lapsen hyvinvointiin liittyvät ongelmat ja huolen aiheet otetaan esille mahdollisimman konkreettisesti. Vanhempien kanssa myös sovitaan yhteistyön toimintatavoista. (Stakes 2005, 33.) Varhaiskasvatussuunnitelma edistää yhteistä näkemystä lapsesta, ja syventää yhteistyösuhdetta.

Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelujen avulla vanhemmat saavat keskustella lapseen liittyvistä tärkeistä asioista ja tehdä lapsen varhaiskasvatuksen sisältöä koskevia suunnitelmia. Siinä konkretisoituu Turjan (2012, 49) mallin neljännen ulottuvuuden toimintaprosessi. Nykyään Kuopiossa varhaiskasvatussuunnitelmat ovat sähköisessä muodossa. Ne ovat vanhempien luettavissa sähköisinä versioina. Tutkimukssammme kartoitimme sitä, millaisina vanhemmat kokivat varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut. Varhaiskasvatussuunnitelmassa toteutuu Turjan (2012, 49) mallin ideointi-, suunnittelu-, päätöksenteko-, toiminta- ja arviointiosallisuus. Varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa ideoidaan ja suunnitellaan lapsen päivähoitoa. Keskusteluissa päätetään, kuinka varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjatut asiat toteutetaan toiminnassa ja kuinka niiden toteutumista arvioidaan.

5.3 Päivittäiset kohtaamiset

Päivittäiset kohtaamiset ovat keskeinen osa vanhemman ja työntekijän välistä vuorovaikutusta. Ne ovat merkittäviä myös vanhemman osallisuuden toteutumisen kannalta. Kaskelan ja Kekkosen (2006, 44–45) mukaan vanhemman tuodessa ja hakiessa lasta päivähoidosta, yhteinen vuoropuhelu vanhemman, kasvattajan ja lapsen välillä toteutuu. Myös lapsi on tärkeä ottaa päivittäisiin kohtaamiin mukaan ja kuulla hänen kertomuksiaan päivästä sekä omista ajatuksista ja tunteista. Kasvattaja voi omalla myönteisyydellään rohkaista vanhempaa keskustelemaan, kysymään ja pohtimaan yhdessä lapseen liittyviä asioita. Päivittäinen, jatkuva vuoropuhelu mahdollistaa keskustelun niin tavanomaisista lapseen liittyvistä asioista kuin pulmallisistakin tilanteista. Kasvattajasta lapsen päivään liittyvät asiat voivat tuntua tavanomaiselta, mutta vanhemmalle niillä on suuri merkitys.

Vuoropuhelu on parhaimmillaan kuulemista puolin ja toisin vanhemman ja kasvattajan välillä. Luotamuksellinen ja syvenevä vuoropuhelu on aina parasta myös lapselle. (Kaskela ja Kekkonen 2006, 45.) Päivittäiset kohtaamiset voivat olla lyhyitä, mutta sitäkin merkityksellisempiä. Kyselyssämme (liite 4) selvitimme sitä millaisena vanhemmat päivittäiset kohtaamiset kokivat ja millaista tietoa he toivoivat niissä saavansa.

5.4 Vanhemmille suunnattu toiminta

Lainsäädännössä määritellään, että päivähoidossa tulee toimia yhteistyössä vanhempien kanssa. Yhteistyön nähdään tukevan työntekijää kasvatuksen ja opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa sekä lisäävän lapsituntemusta. Lasten vanhempia yhteistyön tulisi auttaa tukemaan lastensa tavoitteellista oppimista ja kasvua kotiympäristössä. Yhteistyön määrää, sisältöä ja toteuttamistapoja ei määritellä laeissa yksityiskohtaisesti, vaan yhteistyön määrään ja laatuun vaikuttavat eri toimipaikoissa sisäistetyt toimintatavat sekä jokainen työntekijä omalla panoksellaan. (Määttä ja Rantala 2010, 149.)

Hyvään yhteistyösuhteeseen liittyy myös yhteisymmärrys siitä, mihin tavoitteisiin ollaan tähtäämässä ja minkä välineiden avulla. Tämä tarkoittaa sitä, että vanhemmilla ja ammattilaisella on yhteisymmärrys lapsen yksilöllisestä hoito- ja kasvatussuunnitelmasta ja päiväkodin toimintamenetelmistä. Lapsi tarvitsee kokemuksen siitä, että häntä hoitavilla aikuisilla, hoitajilla ja vanhemmilla, on toimiva ja hyvä yhteys ja että he tähtäävät yhteistyössä toimimaan hänen hyvinvointinsa parhaaksi. (Kanninen ja Sigfrids 2012, 137.)

Vanhemmille suunnattu toiminta, kuten vanhempainillat, ovat tärkeä vanhempien osallisuuden mahdollistajia. Näissä vanhemmat voivat kokea osallisuuden tunnetta sekä pääsevät vaikuttamaan päivähoidon liittyviin asioihin. Oman käsityksemme mukaan toisinaan vanhemmille suunnattu toiminta tunnutaan käsittävän yksinomaan vanhempainiltoina. Se sisältää kuitenkin paljon muutakin. Toimin-

tamuodot voivat vaihdella päiväkodeittain ja myös ryhmittäin. Tutkimuksessamme (liite 4) selvitimme sitä, millaisia kokemuksia vanhemmillla oli heille suunnatusta toiminnasta ja niiden sisällöistä sekä sitä millaista toimintaa he toivoivat päiväkodin vanhemmille järjestävän.

5.5 Vaikuttamismahdollisuudet ja sähköiset kanavat

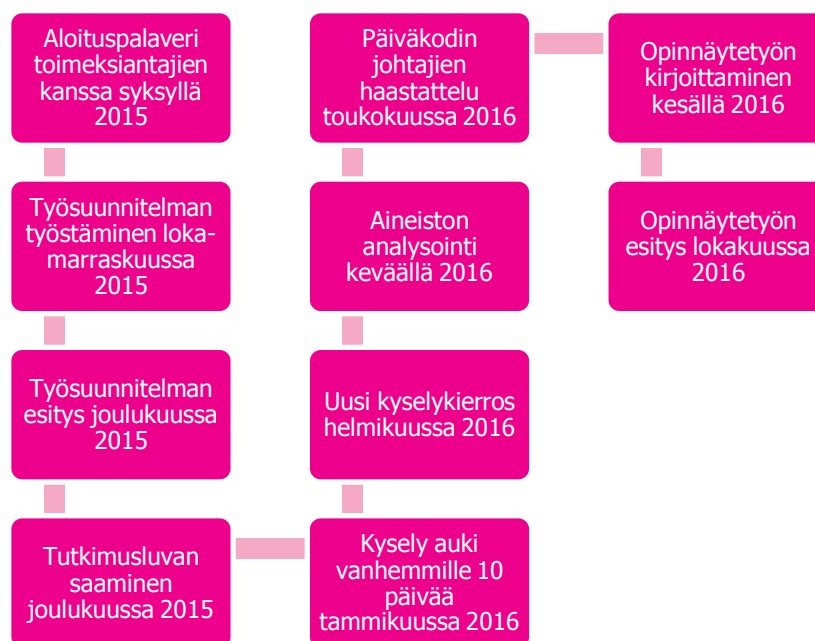
Kuten jo aiemmin viitatussa varhaiskasvatuslaissa todetaan, vanhemmalla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa lapsensa päivähoidon. Vaikuttamismahdollisuudet sisältyvätkin kaikkiin edellä mainittuihin teemoihin. Otimme vaikuttamismahdollisuudet yhdeksi tarkasteltavaksi asiaksi tutkimuksessamme.

Turjan (2012, 49) mallin toinen ulottuvuus muodostuu aiheesta ja vaikutuspiiristä. Siinä edetään henkilökohtaisesta vaikuttamisesta laajempaan vaikuttamiseen. Vanhemman vaikutuspiirin päivähoidossa pitäisi yltää henkilökohtaisista asioista ja oman päiväkodin asioihin vaikuttamisesta aina kunnalliseen ja valtakunnalliseen varhaiskasvatukseen vaikuttamiseen saakka.

Vuorovaikutusta varhaiskasvatushenkilöstön ja vanhempien välillä tapahtuu nykyään enenevässä määrin myös sähköisesti. Kuopion kaupungilla on muun muassa käytössä Muksunetti sekä kaupungin omat varhaiskasvatuksen Facebook- ja verkkosivut. Joissain ryhmissä tiedotteet lähetetään sähköisesti vanhemmille. Toimeksiantajamme toivoivatkin meidän selvittävän tutkimuksessamme, millaisiksi vanhemmat kokevat sähköiset kanavat oman osallisuutensa kannalta lastensa päivähoidossa. Heidän toiveestaan otimme sähköiset kanavat kyselytutkimuksemme yhdeksi teemaksi. Tämä aihe kiinnosti myös meitä, sillä nykyisin yhä useampi asia hoidetaan sähköisesti myös päivähoidossa.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Aloitimme opinnäytetyöprosessin syksyllä 2015, jolloin kävimme aloituspalaverissa Kuopion kaupungin Länsi-Puijon ja Sinikellon päiväkodin johtajien kanssa. Keskustelun avulla opinnäytetyömme tarkoitus ja tavoitteet selkiytyivät. Kävimme lokakuussa seuraamassa Länsi-Puijon päiväkodin vanhempaintoimikunnan perustamiseen liittyvää tapaamista. Tapaamisessa oli mielenkiintoista olla mukana, ja tapaaminen konkretisoi meille kuinka vanhempien osallisuutta voi toteuttaa. Tämän jälkeen aloimme työstää opinnäytetyömme työsuunnitelmaa sekä vanhemmille suunnattua kyselylomaketta. Tutkimuslupaa (liite 1) haimme sähköisesti joulukuussa 2015. Se myönnettiin meille 16.12.2015. Alla on prosessikaavio, jossa kuvataan oman opinnäytetyöprosessimme etenemistä.

KUVIO 3. Opinnäytetyöprosessin eteneminen (Holopainen, Kirmizi ja Silokunnas 2016).

6.1 Tutkimuksen tavoite ja tarkoitus

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa vanhempien kokemasta osallisuudesta ja nostaa esille kehittämisideoita. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää Kuopion kaupungin Länsi-Puijon ja Sinikellon päiväkodeissa hoidossa olevien lasten vanhempien osallisuuden kokemuksia kyselytutkimuksen avulla. Haastattelimme lisäksi päiväkotien johtajat vanhempien vastausten analysoinnin jälkeen. Haastattelu toteutettiin ryhmähaastatteluna teemahaastattelurunkoa käyttäen. Tavoitteenamme oli saada esiin päiväkotien johtajien näkemys vanhempien vastauksista nousseista teemoista sekä siitä kuinka niitä voi jatkossa hyödyntää päiväkotien toiminnassa.

Opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiä olivat:

- 1) Millaisia kokemuksia vanhemmilla on heidän osallisuutensa toteutumisesta lastensa päivähoitossa?
- 2) Miten vanhempien mielestä heidän osallisuuttaan voisi kehittää?

- 3) Miten tutkimuksen tuloksia voidaan johtajien näkemyksen mukaan hyödyntää jatkossa päiväkotien toiminnassa?

6.2 Metodologinen lähtökohta

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa lähtökohta on todellisen elämän kuvaaminen ja siinä tavoitteena on tutkia kohdetta niin kokonaisvaltaisesti kuin mahdollista (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2014, 161). Omassa tutkimuksessamme lähtökohtana oli tutkia vanhempien osallisuuden kokemuksia lastensa päivähoidosta. Kvalitatiivinen tutkimus on tutkimusmenetelmä, jota käytetään laajasti tutkittaessa ihmisten käyttäytymistä ja tapoja (Shuttleworth 2008). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei ole pyrkimyksenä todentaa olemassaolevia väittämiä vaan löytää tai paljastaa tosiasioita (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2014, 161). Haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisiin dokumentteihin perustuva tieto ovat kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen yleisimmät aineistonkeruumenetelmät. Niitä voidaan käyttää joko vaihtoehtoisesti rinnakkain tai eri tavoin yhdisteltyinä riippuen tutkittavasta ongelmasta ja tutkimusresursseista. Nämä aineistonkeruumenetelmät eivät ole vain laadullisen tutkimuksen menetelmiä vaan niitä käytetään myös määrällisen tutkimuksen aineistoja kerätessä. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 71.) Opinnäytetyössämme käytimme sekä kyselyä että haastattelua aineistonkeruumenetelminä. Kyselyn koimme kattavana tapana kerätä tietoa vanhempien osallisuuden kokemuksista, sillä kyselyyn pystyimme tuomaan sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia kysymyksiä. Tutkimuksemme metodologinen lähtökohta oli kvalitatiivinen sisältäen myös kvantitatiivista tutkimusmenetelmää.

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimusmenetelmä on tutkimustapa, jossa tietoa tarkastellaan numeerisesti. Se vastaa kysymyksiin kuinka moni, kuinka paljon ja kuinka usein. Tutkittavia asioita ja niiden ominaisuuksia käsitellään kuvaillen numeroiden avulla. Tutkija saa tutkittavan tiedon numeroina ja esittää tulokset numeroina. Sen jälkeen hän selittää ja tulkitsee numerotiedon sanallisesti. (Vilkkä 2007, 13–14.) Kvantitatiivista tutkimusta tehdessä tulee tuntee ilmiö ja se mitkä tekijät vaikuttavat ilmiöön. Jos ei tiedetä mitä mitataan, on mittaaminen mahdotonta. Kyselylomake on kvantitatiivisessa tutkimuksessa yleisin tapa kerätä tietoa. (Kananen 2011, 12.) Kyselylomakkeessamme olleet väitekysymykset tarkastelivat vanhempien vastauksia numeerisesti ja antoivat meille tietoa vanhempien osallisuudesta numeerisessa muodossa. Nämä kysymykset sisältyivät siis opinnäytetyömme kvantitatiiviseen osuuteen.

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa keskeisiä asioita ovat muun muassa aikaisemmat teoriat, käsitteiden määrittely, muuttujien muodostaminen taulukkomuotoiseksi ja aineiston muokkaaminen tilastollisesti käsiteltävään muotoon sekä hypoteesien esittäminen. Käsitteitä täytyy operationalisoida silloin, kun teoreettinen käsite täytyy saada empiirisen tutkimuksen ja mittauksen kohteeksi. Yksinkertaistetusti operationalisoinnilla selvitetään, miten käsitteitä pyritään mittaamaan. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2014, 140, 154, 155.)

6.3 Tiedonkeruumenetelmät

Vanhempien mielipiteiden ja kokemusten selvittämiseksi valitsimme tiedonkeruumenetelmäksi kyselylomakkeen (liite 4), joka sisälsi sekä kvalitatiivisia avoimia kysymyksiä ja kvantitatiivisia väitekysymyksiä. Laatiemme teemojen pohjalta aloimme muodostaa kysymyksiä kuhunkin teemaan liittyen vanhempien osallisuuden moniulotteista malliamme apuna käyttäen. Kyselylomakkeen laadimme Webropol-ohjelmalla. Tällainen tiedonkeruumenetelmä sopi tutkimukseemme hyvin, sillä halusimme saada tarkkaa tietoa tutkimuksen aiheisiin liittyen, mutta antaa vanhemmille mahdollisuuden myös vapaasti kertoa osallisuuden kokemuksistaan eri teemoihin liittyen. Webropol-ohjelma oli tutkimuksen toteuttamisen kannalta hyvä valinta, sillä sen avulla tutkimustuloksia oli helppo käsitellä. Webropol-ohjelmassa vastauksista saadaan suoraan prosenttilukemat ja erilaiset jakaumat ilman laske-
mista.

Kyselyssä oli kvantitatiivisia kysymyksiä, joihin vastattiin Likert-asteikolla. Vallin (2007, 115–116) mukaan Likert-asteikkoisen mittarin tulisi sisältää pariton määrä vastausvaihtoehtoja. Omassa kyselylomakkeessamme meillä oli vastausvaihtoehdot yhdestä viiteen. Numero viisi tarkoitti, että vastaaja on täysin samaa mieltä väitteen kanssa, ja vastaus numero yksi, että hän on täysin eri mieltä. On tärkeää, että mitta-asteikolle sijoitetaan myös ”en osaa sanoa” – vaihtoehto, joka antaa vastaajalle mahdollisuuden olla ottamatta kantaa (Valli 2007, 115–116). Tämä oli meillä vastausvaihtoehto numero kolme.

Nykyään tehdään paljon kyselyitä tietokoneen välityksellä. Sähköisen vastauksen pystyy kääntämään suoraan tiedostoksi tutkijan käyttöön, jolloin jää pois aineiston syöttö. Tämä poistaa lyöntivirheiden mahdollisuuden. Lisäksi sähköisissä kyselyissä etuna on niiden taloudellisuus. Nuoremmat ihmiset suhtautuvat yleensä myönteisemmin sähköisiin kyselyihin kuin iäkkäämmät ihmiset. (Valli 2007, 111.) Tämän vuoksi sähköinen kysely soveltui hyvin käytettäväksi tutkiessamme päiväkotikäisten lasten vanhempien osallisuutta.

Tutkimuksesta tiedottaminen vanhemmille olisi kenties ollut sujuvinta ja kyselyyn siirtyminen vanhemmille vaivattominta sähköisesti. Tätä mahdollisuutta tiedustelimme päiväkotien johtajilta aloituspalaverissa, mutta heillä ei ole käytössä vanhempien sähköpostiosoitteita sisältäviä listoja. Tämän vuoksi laadimme vanhemmille paperiset tiedotteet, joissa kerroimme lyhyesti tutkimuksestamme (liite 2). Tiedotteessa oli internet-osoite Webropol-kyselyymme. Paperisia tiedotteita jaettiin vanhemmille yhteensä 250. Veimme molempiin päiväkoteihin myös paperisia kyselylomakkeita, jotta myös ne vanhemmat, joilla ei ole internetiä, pystyivät halutessaan vastaamaan kyselyymme. Kysely oli auki tammikuussa 2016 kymmenen päivää. Saimme vanhemmilta yhteensä 24 vastausta. Vähäisen vastausmäärän vuoksi avasimme kyselyn vanhemmille uudestaan vastattavaksi helmikuussa 2016. Laadimme tästä vanhemmille jaettavat tiedotteet (liite 3). Myös helmikuussa kysely oli auki kymmenen päivää. Kysely toteutettiin puolistrukturoidulla Webropol-kyselyllä. Toiselle kierrokselle laitoimme tiedotteeseen kyselyn internet-osoitteen lisäksi qr-koodin, jonka avulla kysely avautui helposti esimerkiksi älypuhelimella. Toivoimme tämän lisäävän vastausten määrää. Yhteensä molemmilta vastauskierroksilta vastauksia tuli 39, joista kaksi oli vastattu paperiselle kyselylomakkeelle.

Kahdesta kyselykierrroksesta huolimatta vastausmäärä jäi alhaiseksi, minkä vuoksi alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen päätimme lisäaineiston saamiseksi haastatella lisäksi päiväkotien johtajat.

Paperista kyselyä laatiessamme epäonnistuimme päivähoitosuhteen kestoa kysyttäessä. Lomakkeessa oli valmiiden vaihtoehtojen sijaan avoin kohta johon, vastaajat pystyivät kirjoittamaan päivähoitosuhteen keston. Webropol- kyselyssä tässä kysymyksessä oli vastausvaihtoehdot, jonka avulla väärinymmärryksiltä vältyttiin. Yhdessä paperisessa vastauksessa tämä kohta oli ymmärretty väärin, minkä vuoksi jouduimme jättämään yhden vastaajan vastaukset huomiotta. Toisen paperisen kyselyn vastaukset syötimme Webropol-ohjelmaan. Tutkimukseen osallistuvien vastauksien lukumäärä oli siis 38. Vastausprosentiksi tuli 15,2 %.

Haastattelimme päiväkodin johtajia perjantaina 20.5.2016 Sinikellon päiväkodissa. Toteutimme haastattelun ryhmähaastatteluna. Paikalla olivat molempien päiväkotien johtajat ja me kaikki kolme opinnäytetyön tekijää. Aineistonkeruumenetelmänä johtajien haastattelussa oli teemahaastattelu. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, joissa haastattelun sisältö kohdennetaan tiettyihin teemoihin, joista haastattelussa keskustellaan. (Hirsjärvi ja Hurme 2000, 47–48.) Laadimme haastattelurungon päiväkotien johtajien haastatteluun tutkimuksemme vanhemmille suunnatun kyselyn teemojen pohjalta (liite 5). Teemahaastattelu vastaa enemmän strukturoimatonta kuin strukturoitua haastattelumuotoa. Siinä ei ole strukturoidulle haastattelulle tyypillistä tarkkaa kysymysten asettelua eikä järjestystä. Se ei myöskään ole täysin vapaa kuten esimerkiksi syvähaastattelu on. (Hirsjärvi ja Hurme 2000, 47–48.)

Tärkeimpiä asioita teemahaastattelua laadittaessa on haastatteluteemojen suunnittelu. Vaikka se rakentuukin teemojen ympärille, on suunniteltaessa kuitenkin mietittävä, ovatko kaikki ilmiöt joita tutkimukseen sisältyy, otettava keskusteluun mukaan haastattelutilanteessa. Ilmiöiden mukaanottamisessa voi olla joustamisen varaa. Jossain tilanteissa voi teemahaastatteluunkin sisältää mukaan suppeita lomakkeita, joilla saadaan tiivistettyä tietoa. Haastattelurunko sisältää yksityiskohtaisen kysymysluettelon sijaan teema-alueluettelon. Teema-alueet käsittelevät teoreettisten pääkäsitteiden tarkennettuja alakäsitteitä ja alaluokkia. Haastattelutilanteessa nämä luokat ovat haastattelijan apuna ja keskustelua tarvittaessa ohjaavana kiintopisteenä. Teema-alueet kohdennetaan itse haastattelutilanteessa kysymyksillä. Myös tutkittava toimii teemahaastattelussa tarkentajana. (Hirsjärvi ja Hurme 2000, 66.) Etenimme haastatteluteemoissa samassa järjestyksessä kuin missä ne oli esitetty vanhemmille suunnatussa kyselyssä. Haastattelu sujui vaivattomasti ja eteni luontevasti, minkä vuoksi haastattelurunkoa ei juurikaan tarvinnut käyttää. Saimme vastaukset kuhunkin teemaan liittyen.

6.4 Aineiston analysointi

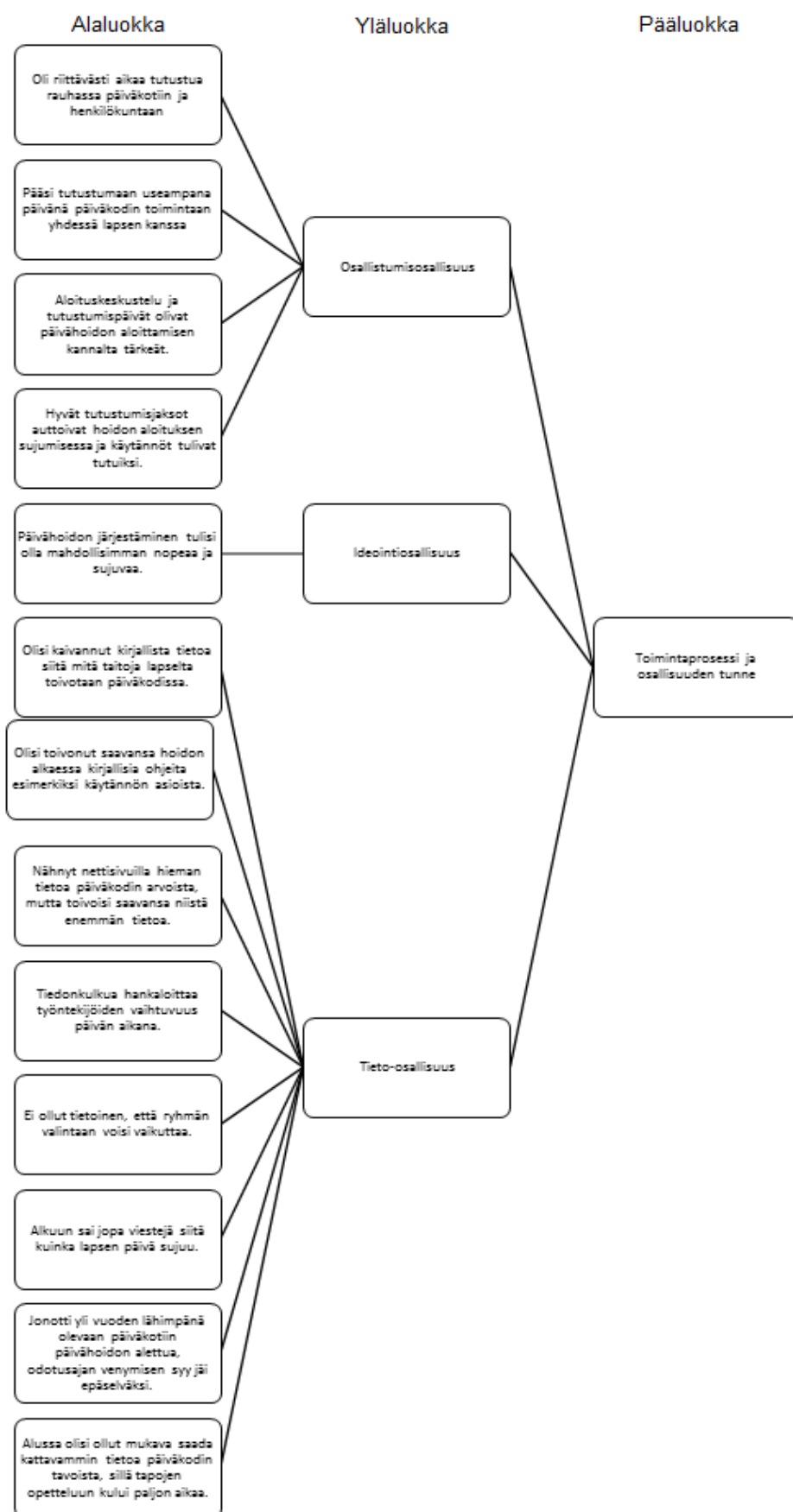
Itse aineisto kuvaa vain tutkittavaa asiaa, joten tutkimusaineiston analysointi on sen vuoksi tarpeellista. Analyysin tarkoituksena on luoda sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Aineisto kuvaa tutkittavaa ilmiötä. Sisällönanalyysillä aineisto järjestetään tiiviiseen ja selkeään muotoon. Hajanaisesta aineistosta pyritään luomaan selkeää ja yhtenäistä informaatiota. Tutkittavaa aineistoa

analysoidessa voidaan käyttää kolmea eri menetelmää, joita ovat aineistolähtöinen sisällönanalyysi, teoriaohjaava sisällönanalyysi sekä teorialähtöinen sisällönanalyysi. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 108, 117.) Avointen vastausten aineistoa analysoidessamme käytimme teoriaohjaavaa sisällönanalyysia, koska tutkimuksemme pohjautuu osallisuuden käsitteeseen ja sitä käsittelevään Leena Turjan (2012 49) osallisuuden moniulotteiseen malliin. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissa teoreettiset käsitteet tuodaan aikaisemmasta tiedosta (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 117).

Teoriaohjaava sisällönanalyysi jaetaan kolmeen eri vaiheeseen. Ne ovat aineiston redusointi, klusterointi ja abstrahointi. Aineiston redusointi tarkoittaa pelkistämistä, eli sitä että aineistosta poistetaan kaikki tutkimukselle epäoleellinen pois. Redusointi voi olla joko aineiston tiivistämistä tai pilkkomista osiin. Se voi tapahtua esimerkiksi niin, että aukikirjoitetusta aineistosta etsitään tutkimustehtävään vastaavia ilmaisuja, jotka voidaan alleviivata erivärisillä kynillä. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 109–111.) Aloitimme aineiston läpikäymisen keväällä 2016 kyselyn päätyttyä perehtymällä aineistoon lukemalla sitä useaan kertaan. Siirsimme vanhempien avoimet vastaukset Webropol-ohjelmasta Word-tekstinkäsittelyohjelmaan, jossa aloimme redusoida eli pelkistämään aineistoa. Aluksi pelkistäminen tuntui haastavalta, koska emme olleet varmoja siitä, mikä tieto aineistossa on tarpeellista tutkimuksemme kannalta ja mikä ei. Pohdimme vanhempien vastauksia sen kautta, kertoivatko ne vanhempien osallisuuden kokemuksesta. Tiivistimme vanhempien vastaukset pienempään muotoon poistamalla kaiken tutkimuksen kannalta epäoleellisen.

Aineiston redusoinnin jälkeen klusteroimme eli ryhmittelimme aineiston. Aineiston klusteroinnissa eli ryhmittelyssä aineisto käydään läpi tarkasti ja siitä etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samankaltaisia asioita kuvaavat käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään luokaksi ja luokka nimetään sen jälkeen sitä kuvaavalla käsitteellä. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 110.) Ryhmittelimme pelkistetyt ilmaukset omiin alaluokkiinsa ja nimesimme luokan sitä kuvaavalla käsitteellä.

Viimeiseksi teimme aineiston abstrahoinnin eli käsitteellistämisen (liite 6). Valikoidun tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Luokituksia yhdistellään niin kauan kuin se on aineiston sisällön näkökulmasta mahdollista. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 109–112.) Pohjana käytimme Leena Turjan osallisuuden moniulotteista mallia, josta toimme yläluokat. Abstrahoimalla löysimme saaduille yläluokille yhdistävän pääluokan. Pääluokat muodostuivat myös Turjan mallin pohjalta.

KUVIO 4. Esimerkki abstrahoinnista (Holopainen, Kirmizi ja Silokunnas 2016).

Päiväkodin johtajien haastattelun aikana kirjasimme vastaukset tietokoneen tekstinkäsittelyohjelmaan, josta meidän oli kätevä aloittaa aineiston aukikirjoittaminen. Vastaukset ryhmittelimme jo haastatteluvaiheessa siten, että kirjasimme ne ennaltamääriteltujen teemojen alle. Pelkistimme eli redusoimme haastattelun vastaukset. Yhdistimme kunkin teeman vastaukset vanhempien valmiiksi teemoiteltujen vastausten kanssa siten, että samaa teemaa käsittelevät vastaukset olivat yhdistettyinä.

6.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Eskolan ja Suorannan (1999, 52) mukaan tutkimusprosessi haastaa tutkijan etiikan lukuisia kertoja, sillä jokaisen tutkimuksen aikana täytyy tehdä useita eri päätöksiä. Kyselylomaketta laadittaessa aloimme pohtimaan tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tutkimuksen toteuttamista ja luotettavuutta ei voi pitää toisistaan erillisinä tapahtumina, kun tehdään tutkimusta laadullisella tutkimusmenetelmällä. Luotettavuuden kriteeri laadullisessa tutkimuksessa on viime kädessä tutkija itse, sillä arvioinnin kohteena ovat hänen tekemänsä teot, ratkaisut sekä valinnat. Luotettavuuden arviointia tehdään jatkuvasti suhteessa moniin asioihin, kuten teoriaan, analyysitapaan, tutkimusaineiston ryhmittelyyn ja luokitteluun, tutkimiseen, tulkintaan sekä johtopäätöksiin. Tutkijan on kyettävä sekä kuvailemaan että perustelemaan mistä vaihtoehtoista valinta tehdään, mitä nämä ratkaisut olivat ja kuinka hän päätyi lopullisiin ratkaisuihinsa. (Vilka 2005, 158–159.)

Tutkimuksen ja etiikan yhteys on kaksisuuntainen. Toisaalta tutkimuksen tulokset vaikuttavat eettisiin päätöksiin, mutta toisaalta ne myös vaikuttavat tutkijan tieteellisessä työssään tekemiin ratkaisuihin. Tutkimusta tehdessä pyritään välttämään virheitä, joten tutkimuksen luotettavuutta on arvioitava jatkuvasti tutkimuksen edetessä. Laadullisen tutkimuksen tulee olla luotettavaa ja puolueetonta. Tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa pitäisi pyrkiä huomioimaan myös tutkijan puolueettomuutta eli sitä, suodattuuko tiedonantajan kertoma tutkijan oman kehysten läpi. Vaikuttaako esimerkiksi tutkijan sukupuoli, ikä tai uskonto siihen, mitä hän kuulee ja havainnoi. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 125, 135–136.) Tässä opinnäytetyössä pyrimme toteuttamaan tiedonkeruun ja aineiston analyysin mahdollisimman objektiivisesti eli puolueettomasti. Analysoimme saatua tietoa teoriaohjaavasti, emmekä asettaneet ennako-oletuksia saamallemme aineistolle. Aihe kiinnosti meitä, mutta se ei herättänyt meissä tunnepitoisia kokemuksia, jotka olisivat voineet vaikuttaa tutkimuksemme objektiivisuuteen.

Laadullisella tutkimuksella tehty tutkimus on kokonaisuutena ainutkertainen eikä sen toistaminen täysin samanlaisena ole käytännössä mahdollista (Vilka 2005, 159). Toisen tutkijan tulisi kuitenkin Vilkan (2005, 159–160) näkemyksen mukaan pystyä löytämään samoja tulkintasääntöjä noudattaen omien tulkintojensa lisäksi myös se tulkinta, jonka tekijä on tutkimuksensa perustella esittänyt. Olakseen merkityksellinen alan tutkimuskentässä, tulisi tutkimuksella siis olla jonkinlainen toistettavuus käytännössä. Teoreettisen toistettavuuden periaatteeksi puolestaan kutsutaan sitä, että lukijan on päädyttävä samaan tulokseen kuin tutkimuksen tekijä. (Vilka 2005, 160.)

Määrällisen tutkimuksen arvioinnissa mittarin kokonaisluotettavuuden muodostavat yhdessä tutkimuksen pätevyys ja luotettavuus. Tutkimuksen pätevyydellä (validius) tarkoitetaan sitä, kuinka hyvin tutkimusmenetelmä tai mittari mittaa sitä, mitä tutkimuksessa on tarkoituskin. Validissa tutkimuksessa ei saisi olla systemaattista virhettä. Systemaattisella virheellä tarkoitetaan sitä, kuinka tutkimukseen osallistuvat ovat ymmärtäneet mittarin, kyselylomakkeen ja kysymykset. Kun tutkittava ei ajattelekaan niin kuin tutkija oletti, tulokset vääristyvät. Validiutta tarkastellaan jo tutkimuksen suunnitteluvaiheessa, jolloin määritellään tarkasti käsitteet, perusjoukko, muuttujat sekä suunnitellaan huolellisesti mittari ja varmistetaan, että sen kysymykset kattavat koko tutkimusongelman. (Vilka 2005, 161.)

Tutkimuksen luotettavuus (reliaabelius) tarkoittaa puolestaan mittarin tarkkuutta eli mittaustulosten toistettavuutta sekä kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Toistettaessa mittaus samalla henkilöllä tulee tuloksen olla sama tutkijasta riippumatta. Monet asiat voivat heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Satunnaisvirheitä voi olla esimerkiksi se, että tutkittava muistaa vastatessaan jonkin asian väärin tai ymmärtää asioita eri tavalla kuin tutkija. Yksikään tutkimus ei ole täysin virheetön. Tutkimus on aina elävä prosessi, jonka kulkuun vaikuttavat monet ennalta arvaamattomat tekijät. Virheiden peittely on kuitenkin tutkimusetiikan vastaista. Tutkijan tulee tuoda tekemänsä virheet tutkimustekstissä esille sekä pohtia niiden vaikutusta tuloksiin ja tulkintaan. (Vilka 2005, 162, 168.) Meidänkään tutkimuksemme ei ollut täysin virheetön. Meidän täytyi jättää yksi paperinen vastaus huomiotta, koska vastaaja oli ymmärtänyt yhden perustietoja kartoittavan kysymyksen väärin. Tämä myös heikentää hieman tutkimuksemme luotettavuutta.

Kyselytutkimuksissa vastaajien anonymiteetti on eettisyyden toteutumisen kannalta erittäin tärkeää. Tutkimuksessamme vastaajat pysyivät anonymieinä koko prosessin ajan. Kyselyymme vastanneiden kesken arvoimme S-ryhmän lahjakortin. Arvontaan osallistuneita ei voinut yhdistää kyselyn vastauksiin, sillä arvontalomake avautui kyselyyn vastaamisen jälkeen erilliseen ikkunaan. Kyselyyn oli mahdollista vastata myös paperisena versiona niin, ettei lomakkeessa missään vaiheessa tullut esiin vastaajan henkilöllisyys. Paperiseen lomakkeeseen vastanneet saivat lomakkeen mukana kirjekuoren, johon heitä pyydettiin laittamaan täytetyt lomakkeet nimettöminä ja palauttamaan kirjekuoret suljetuina omalle päiväkodilleen. Kyselylomakkeen lisäksi kirjekuoressa oli arvontalipuke. Arvontalipukkeita varten toimitimme molempien päiväkotien jokaiseen ryhmään erilliset kirjekuoret, joihin vanhemmat pystyivät arvontalipukkeet jättämään. Näin myöskään paperiset vastaukset eivät yhdistyneet arvontalipukkeisiin.

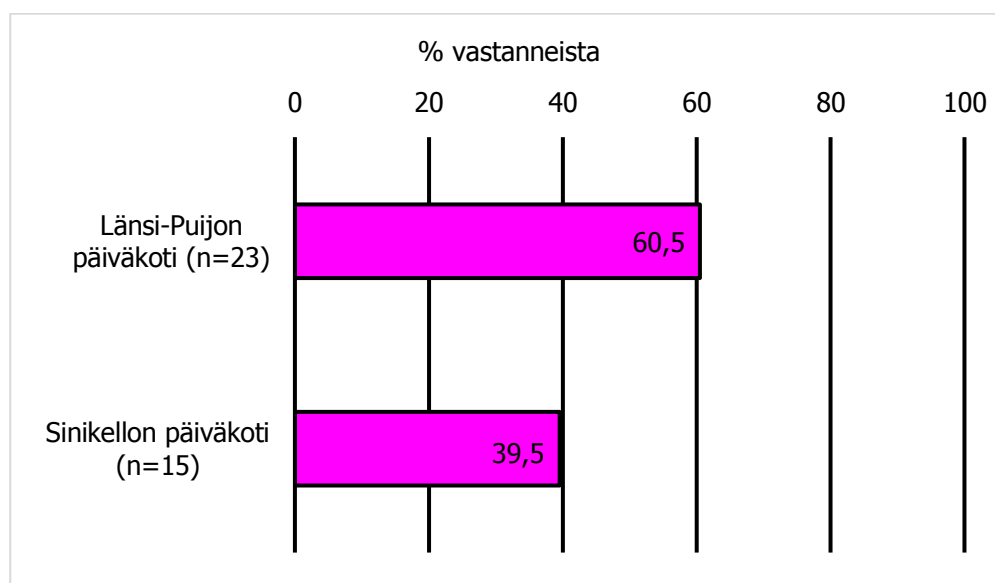
Kyselyn alhainen vastausprosentti vaikutti kyselymme luotettavuuteen, sillä aineisto edustaa suhteellisen pienen joukon kokemuksia. Oletimme, että vastausprosentti olisi ollut suurempi, koska vanhemmat pystyivät itse valitsemaan sopivan ajankohdan vastaamiselle ja molemmat kyselyyn osallistuneet päiväkodit olivat myös suhteellisen suuria. Vastausten vähyys voi johtua osittain perheiden hektisestä arjesta, jolloin aikaa ei jää ylimääräiseen. Pohdimme myös, että vanhemmat saattoivat olla niin tyytyväisiä osallisuuteensa, etteivät kokeneet kyselyyn vastaamista tarpeelliseksi. Arvelimme vähäiseen vastaajamäärään vaikuttaneen myös sen, että kyselyyn pääseminen oli vanhemmille työlästä. Kyselyn www-osoite oli pitkä kirjoitettavaksi, ja se sisälsi runsaan määrän numeroita. Tämän

ongelman ratkaisimme seuraavan kierroksen tiedotteeseen lisätyllä qr-koodilla, joka ei kuitenkaan lisännyt vanhempien osallistumisaktiivisuutta. Kyselyn luotettavuuteen vaikutti myös se, kuinka vastaajat ovat keskittyneet aiheeseen vastatessaan kyselyymme ja se, kuinka tärkeäksi he ovat kokeneet aiheen.

7 TUTKIMUSTULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

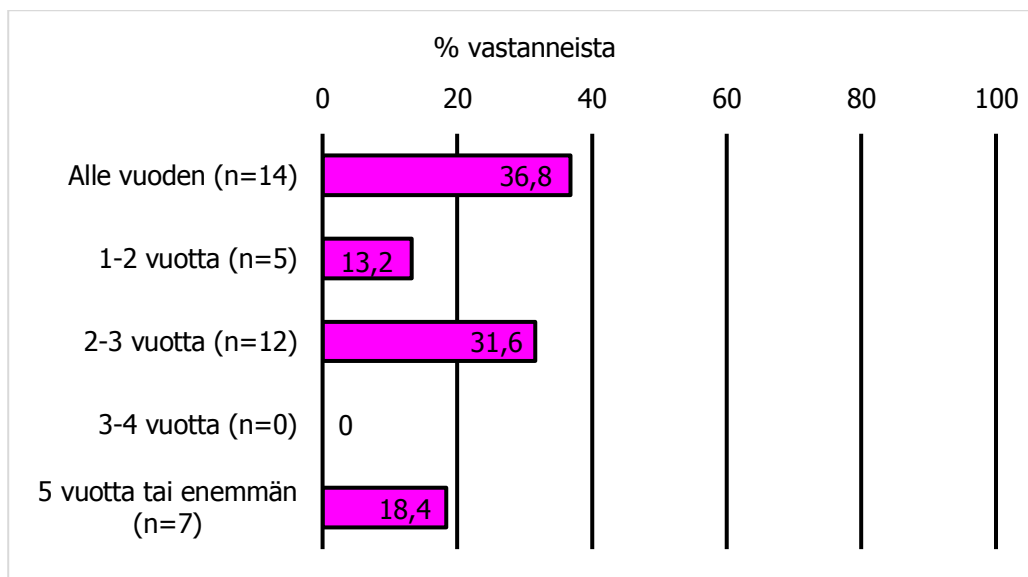
Tässä luvussa esittelemme tutkimustulokset noudattaen samaa teemoittelua kuin kyselylomakkeessa (liite 4). Kussakin teemassa esittelemme ensin vanhempien avointen kysymysten vastaukset. Lisäksi olemme taulukoinneet väitekysymysten vastaukset esittäen ne prosentteina. Lopuksi jokaisessa teemassa on koottuna johtajien näkemykset vanhempien vastauksista.

Kyselyssämme oli viisi taustakysymystä koskien vastaajia. Vastaajista äitejä oli 33, eli 86,8 % ja viisi isää eli 13,2 %. Vastaajien keski-ikä oli 34,7 vuotta. Länsi-Puijon päiväkodista kyselyyn vastasi 23 vanhempaa eli 60,5 % vastaajista ja Sinikellon päiväkodin vanhemmista 15 eli 39,5 % vastaajista. Kuviossa 4 on esitetty kuinka monta vastaajaa kustakin päiväkodista oli.

KUVIO 5. Päiväkoti, jossa vastaajan lapsi hoidossa (n=38).

Vastaajista 60,5 %:lla oli hoidossa yksi lapsi, 31,6 %:lla kaksi lasta ja 7,9 %:lla kolme lasta. Nykyisen päiväkodin asiakkaana vastaajista 36,8 % oli ollut alle vuoden. Vastaajista 13,2 % oli ollut asiakkaana yhdestä kahteen vuoteen, 31,6 % kahdesta kolmeen vuoteen ja 18,4 % vastaajista viisi vuotta tai enemmän. Kuvioon 5 on koottu vastaajien päivähoitosuhteen kesto nykyisessä päiväkodissa.

KUVIO 6. Päivähoitosuhteen kesto nykyisessä päiväkodissa (n=38).

7.1 Päivähoitopaikan hakeminen ja päivähoidon aloitus

Avointen vastausten perusteella vanhemmat olivat päivähoidon aloitukseen hyvin tyytyväisiä. Osa vanhemmista oli saanut vaikuttaa päiväkodin valintaan, ja hoitopaikka lapselle oli järjestynyt siitä päiväkodista, joka oli ensisijaisena toiveena. Osa vanhemmista koki myös saaneensa vaikuttaa lapsen sijoittamiseen tiettyyn ryhmään esimerkiksi samaan ryhmään sisaruksen kanssa. Vanhemmat kokivat, että sisarusten saaminen samaan ryhmään heti alusta alkaen edistää päivähoidon aloitusta erityisesti aran lapsen kohdalla. Vanhemmista osa ilmoitti, etteivät he olleet tietoisia mahdollisuudesta vaikuttaa lapsen sijoittumiseen tiettyyn ryhmään.

Useat vanhemmista kokivat, että he eivät olleet saaneet vaikuttaa päiväkodin eivätkä ryhmän valintaan. Vanhempien mielestä toisinaan perheen lasten saaminen samaan päiväkotiin oli vaikeaa. Vanhempien mukaan toiveen ensisijaisesta hoitopaikkatoiveesta pystyi esittämään, mutta ei ollut varmaa, että se toteutuu. Vastaajien kokemuksen mukaan ensisijaiseen paikkatoiveeseen oli hankala päästä. Osalle vanhemmista oli hakuprosessin aikana esitetty useita päivähoitopaikkoja, jotka eivät olleet mieleisiä. Kaikkia ei haitannut, että päiväkodin tai ryhmän valintaan ei ollut saanut vaikuttaa, ja he olivat todella tyytyväisiä heille tarjottuun paikkaan.

Vastauksista kävi ilmi, että osa vanhemmista koki päivähoitopaikan saamisen haastavaksi ja paljon omaa aktiivisuutta vaativaksi prosessiksi. Toiveena oli, että päivähoidon hakuprosessi olisi mahdollisimman nopea ja sujuva. Vanhemmat kokivat, että hoitopaikkaa lapselle oli haettava ajoissa, mutta päätökset niistä tehtiin myöhään. Joissain tapauksissa vanhemmat olivat odottaneet kotia lähimpänä olevasta päiväkodista hoitopaikkaa todella pitkään saamatta tietää, minkä vuoksi odotusaika oli venynyt.

Päivähoidon aloitus on suuri muutos perheen elämässä ja se herättää vanhemmissa monenlaisia tunteita. Onnistuneen aloituksen keskeisimpinä tekijöinä tutustumispäivät, aloituskeskustelu sekä

omahoitajuus saivat paljon mainintoja. Tutustumispäivinä vanhempien oli mahdollista rauhassa keskustella työntekijöiden kanssa, tutustua heihin ja päiväkodin käytäntöihin yhdessä lapsen kanssa. Vanhemmat kokivat henkilökunnan toivottaneen sekä lapset että heidät tervetulleeksi ja kommunikaation toimineen heti alusta alkaen hyvin. Osa vanhemmista toivoi, että lapseen olisi otettu enemmän kontaktia tutustumispäivänä, jotta lapsi olisi tutustunut paremmin työntekijöihin.

Päivähoidon aloituksessa vanhemmat toivoivat saavansa enemmän kirjallista tietoa käytännön asioista, kuten vaatetuksesta, siitä onko parempi olla yhteydessä päiväkotiin puhelimitse vai tekstiviestitse tai siitä mitä taitoja lapselta toivotaan päiväkodissa. Osa vanhemmista koki, että päivähoidon käytäntöjen oppimiseen oli mennyt paljon aikaa. Vanhempien mukaan nämä asiat selvisivät kuitenkin kysyttäessä ja kirjallista materiaalia sai sitä pyytämällä. Osa vanhemmista koki, että hoidon alussa tuonti- ja hakutilanteissa oli välillä epäselvää, kuka on oman ryhmän hoitaja, minkä vuoksi tiedon vaihto oli joskus vaillinnaista.

Aloituskeskusteluista vanhemmilla oli kokemusta sekä onnistuneista että vajaaksi jääneistä aloituskeskusteluista. Vanhemmat olivat nähneet tietoa päiväkodin arvoista internetissä, mutta toivoivat saavansa niistä enemmän tietoa. Kasvatuksellisten näkemysten, kuten esimerkiksi uskonnollisten näkemysten, koettiin tulleen puheeksi sattumalta.

Vanhemmat kokivat omahoitajuuden erinomaiseksi käytännöksi, joka helpotti päivähoidon aloitusta. Vanhemmat toivoivat, että omahoitaja olisi lapsen ensimmäisten hoitoviikkojen aikana läsnä lapsen hoitoaikojen mukaan. Pieni ryhmäkokoo oli myös vanhempien mukaan tekijä, joka helpotti päivähoidon aloitusta, erityisesti mikäli kyseessä oli arka tai vanhemmasta riippuvainen lapsi. Vanhemmat kokivat saaneensa päivähoidon aloituksessa rohkaisua siihen, että kaikki menee hyvin. Kiitosta vanhemmilta saivat ihanat, ymmärtäväiset työntekijät ja omahoitajat, joiden varmuus omaan työhön auttoi paljon hoidon aloituksessa. Vanhemmat olivat saaneet alkuun myös viestejä siitä, kuinka lapsen päivä oli sujunut. Vanhemmat kokivat työntekijöiden olleen ammattitaitoisia ja ottaneen lapsen erityispiirteet huomioon. Vanhempien kokemuksen mukaan lapset pystyi jättämään työntekijöille hyvin mielin hoitoon. Taulukossa 1 on esitetty päivähoitoon aloitukseen liittyvien väitekysymysten vastausten prosenttijakaumat.

TAULUKKO 1. Päivähoidon aloitus.

	Täysin samaa mieltä (%)	Jokseenkin samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Jokseenkin eri mieltä (%)	Täysin eri mieltä (%)
Sain riittävästi tietoa lapseni päivähoidosta aloitusvaiheessa (n=38)	65,8	31,6	0,0	2,6	0,0
Minun oli helppo ilmaista toiveeni ja odotukseni päivähoiton suhteen (n=38)	65,8	31,6	0,0	2,6	0,0
Minun oli helppo ilmaista pelkoni ja huoleni päivähoiton suhteen (n=38)	55,3	34,2	7,9	2,6	0,0
Aloituskeskustelu oli yhteistyösuhteen alkamisen kannalta merkityksellinen (n=38)	65,8	23,7	5,3	5,3	0,0

Päivähoidon aloitusta koskevista vastauksista päiväkotien johtajia puhututti erityisesti toiveiden toteutuminen päivähoitopaikkaa haettaessa. Länsi-Puiston päiväkoti on myös iltahoitopäiväkoti, minkä vuoksi se ei välttämättä pysty vaikuttamaan ensisijaiseen toiveeseen. Sinikellon päiväkoti pystyy vastaamaan ensisijaisiin toiveisiin lähes aina, jos päivähoito alkaa elo-syyskuussa. Länsi-Puiston päiväkodin alueella oli kyselyä tehdessämme paljon kysyntää päivähoitopaikoista, ja syksyllä 2016 päiväkotiin hoitoon pääsivät ne, jotka olivat odottaneet paikkaa noin vuoden verran. Sinikellon päiväkotiin pääsee aina varmuudella uuden kauden alusta, kesken kauden hoitopaikka voi olla haastava saada.

Yleensä pitkään hoitopaikkaa odottaneet ja sisarukset menevät edelle päivähoitojonossa. Kyselyyn vastanneista vanhemmista osa ilmaisi, että heille oli tarjottu epämiellyttäviä hoitovaihtoehtoja. Johtajat arvelivat tämän johtuvan pitkistä kulkumatkoista, jotka aiheutuivat, kun lapsi ei ollut päässyt kotia lähimpänä olevaan päiväkotiin. Länsi-Puiston päiväkodissa paikkaa voi joutua odottamaan pidempään, jolloin vanhemmat saattoivat kysellä paikan saamisesta etukäteen. Tämä voi johtajien mukaan olla osasy siihen, että vanhemmat kokivat prosessin hankalaksi.

Päiväkotien johtajat olivat vanhempien kanssa samaa mieltä siitä, että päivähoitopaikkaa on haettava ajoissa, vaikka päätökset niistä tehdään myöhään. Päätökset tehdään yleensä ennen kesälomaa. Hoitopaikkaan sijoittamisessa on päiväkodin johtajien mukaan paljon muuttuvia tekijöitä. Haasteita prosessiin tuo esimerkiksi se, että alueille muuttaa paljon uusia perheitä kesken kauden, jolloin lapsille on löydettävä hoitopaikka. Kesken kauden hoitopaikkaa ei välttämättä ole tarjolla juuri siitä päiväkodista, johon vanhemmat toivovat lapsensa pääsevän. Sen vuoksi monet vanhemmat ovat voineet kokea odotusajan venyneen pitkäksi.

Tutustumisjakso päivähoiton aloituksessa on johtajien mukaan koko Kuopion kaupungin alueen päiväkodeissa noin kaksi viikkoa. Päivähoitopaikan varmistuttua päiväkodin työntekijät ottavat ajoissa

yhteyttä perheeseen, ja sopivat perheen kanssa tutustumisjaksosta. Sinikellon päiväkodissa esimerkiksi elokuun alussa hoidon aloittaville perheille soitetaan jo toukokuussa ja sovitaan tutustumisesta. Vanhemmat yrittävät yleensä järjestää töiden aloittamisen syyskuun alkuun. Tällöin johtajien mukaan tutustumiseen jää paremmin aikaa elokuussa. Mikäli hoito kuitenkin alkaa heti elokuun alusta, tutustuminen päiväkotiin tapahtuu päiväystysaikaan tai kesäkuun aikana.

Johtajat alleviivasivat tutustumisen tärkeyttä päivähoidon aloituksen sujuvuuden kannalta. Heidän mukaansa tutustumisen tulee tapahtua portaittain ja rauhallisesti. Yleensä tutustuminen on alkuun tunnin käyntejä ja siitä vähitellen kokonaisia päiviä yhdessä vanhemman kanssa. Molemmat johtajat olivat yhtä mieltä siitä, että hyvän tutustumisen ansiosta on vain satunnaisia lapsia, joille päivähoidon aloitus on haastavaa. Haastavissa tilanteissa tutustumista voidaan pidentää kolmeenkin viikkoon, jotta varsinainen aloitus olisi siten sujuvampaa.

Tutustumisessa johtajien mielestä erityisen tärkeää oli se, että lapsella oli rauha tutustua omaan aikaan portaittain. Tärkeää oli sinnikäs työ tutustumisvaiheessa, jotta yhteistyö sujui myös myöhemmin. Työntekijän tulisi myös keskustella perheen kanssa kasvatuskäytännöistä, mahdollisista toiveista ja kokeiluista päivähoidon liittyen. Päiväkodin johtajat kokivat vanhempien olleen hyvin vastaanottavaisia ja korostivat siinäkin pohjatyötä. Aloituksessa tulisi heidän mukaansa huomioida lapsen tutustuminen pikkuhiljaa myös ryhmän muihin aikuisiin oman vastuuajan lisäksi. Päiväkodin johtajat kertoivat heillä olevan käytössä termin vastuuajaisuus omahoitajuuden sijasta.

Vastuuajaisuuden parhaina puolina johtajat pitivät vastuuhoidajan tietämyksen lapsesta, mikäli aikuinen oli saanut kulkea ryhmän ja tiettyjen lasten mukana pidemmän aikavälin. Vastuuajaisuuden toimiessa myös kiintymyssuhde lapseen on vahva. Kaikki lapset ovat kuitenkin ryhmässä kaikkien vastuulla. Yhteisvastuun johtajat kokivatkin vastuuajaisuuden rinnalla tärkeäksi. Johtajien mukaan vastuuajaisuus voi parhaillaan tuoda turvallisuuden tunteen niin lapselle, työntekijälle kuin vanhemmillekin. Etenkin aloituksen sujuvuuden kannalta johtajat painottivat vastuuajaisuuden tärkeyttä. Näin tietyllä työntekijällä on vastuu tietyn perheen asioista. Tärkeää on ottaa jokainen perhe hyvin vastaan. Aloituksessa erityisen tärkeäksi johtajat kokivat myös kasvatuksellisten näkemysten esiin oton, erityisesti uskonnollisten asioiden tiimoilta.

7.2 Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut

Avoimista vastauksista kävi ilmi, että vanhempien mielestä varhaiskasvatuskeskustelut olivat sujuneet hyvin. Ne olivat rakentavia ja sekä vuorovaikutus että avoimuus keskusteluissa oli toiminut. Keskusteluista oli saanut paljon tukea ja neuvoja lasta koskeviin asioihin, vanhempana olemiseen ja kotona arjessa selviytymiseen. Vanhemmat kokivat, että oli mukavaa keskustella rauhassa omasta lapsestaan ajan kanssa sekä pohtia yhdessä hankalia asioita ja ratkaisuja niihin.

Tärkeänä pidettiin, että vanhemmalla oli yhteinen näkemys lapsen liittyvissä asioissa työntekijän kanssa. Vastausten mukaan ammattilaisen näkemys lapsen kehityksen etenemisestä oli vanhemmille

tärkeä. Vanhemmat kokivat kuitenkin joskus omahoitajan ottaneen liian aktiivisen roolin neuvoessaan, kuinka lapsen kanssa tulee toimia. Vanhemmat pitivät keskeisempänä omaa näkemystään lapsestaan. Vanhemmat toivoivat myös keskustelussa olevan vähemmän valmiita kysymyksiä, mikä mahdollistaisi paremmin avoimen keskustelun ja ajatusten vaihdon.

Osa vanhemmista toivoi, että vasu-keskustelut olisivat vapaaehtoisia. Lisäksi toivottiin, että keskustelut sijoittuisivat kauden alkuun ja, että niitä tarvittaessa täydennettäisiin vuoden kuluessa. Osa vanhemmista puolestaan oli sitä mieltä, että varhaiskasvatussuunnitelmaa ei tulisi päivittää joka vuosi. Tärkeämpänä pidettiin vasta esikoulun aikainen keskustelu. Osa vanhemmista piti kätevänä sitä, että varhaiskasvatussuunnitelma-lomake löytyy sähköisenä ja sitä voi käydä itse täydentämässä. Toisia puolestaan mietitytti kuinka sähköiset suunnitelmat käytännössä toteutuvat.

Vanhempien mukaan keskustelut työntekijän kanssa loivat hyvää ja luottavaista yhteyttä. Positiivisena koettiin se, että työntekijä oli asiallinen, mukava, aidosti lasten asioista kiinnostunut ja koko perheen huomioon ottava. Keskustelun sujumista edesauttoi vanhempien mukaan se, että molemmat osapuolet olivat pohtineet asioita valmiiksi. Keskustelut olivat vanhempien mukaan olleet rentoja ja niissä oli hyvä ilmapiiri. Vanhempien kokemuksen mukaan keskusteluissa oli pystynyt sekä antamaan että saamaan palautetta. Vanhempien mielestä heidän toiveensa oli otettu hyvin huomioon. Heille ilmoitettiin etukäteen, jos oli tulossa tilanne, jossa heidän toiveitaan ei voinut täysin toteuttaa. Taulukkoon 2 olemme koonneet varhaiskasvatussuunnitelmaa koskevien väitteiden prosentit.

TAULUKKO 2. Varhaiskasvatussuunnitelma.

	Täysin samaa mieltä (%)	Jokseenkin samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Jokseenkin eri mieltä (%)	Täysin eri mieltä (%)
Varhaiskasvatussuunnitelmakeskuskeskustelu on minulle hyödyllinen (n=36)	69,4	22,2	0,0	5,6	2,8
Keskusteluille on varattu tarpeeksi aikaa (n=36)	86,1	13,9	0,0	0,0	0,0
Työntekijä on ollut läsnä ja osoittanut mielenkiintonsa keskusteluissa (n=35)	85,7	11,4	2,9	0,0	0,0
Päiväkodin työntekijät kunnioittavat asiantuntijuuttani oman lapseni asioissa (n=36)	72,2	13,9	8,3	2,8	2,8
Voin vaikuttaa lapseni varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen riittävästi (n=36)	69,4	22,2	0,0	5,6	2,8

Johtajia ilahdutti se, että suuri osa vanhemmista koki työntekijän kunnioittavan heidän asiantuntijuuttaan lapsensa asioissa. He kertoivat, etteivät lasten pulmat välttämättä nouse esiin päiväkodissa, vaan kotona. Tällöin päiväkodissa asioiden esille otto voi olla haastavaa, koska tietoa ei ole. Johtajat kokivat suurimman osan vanhemmista ottavan vastaan tukea ja vinkkejä kasvattamiseen liittyen. He korostivat, että työntekijällä on oltava herkkyys havaita, jos vanhempi tarvitsee neuvoja. Heidän mukaansa työntekijän on osattava kuulostella sitä, minkä verran vinkkejä kasvatukseen liittyen voi antaa. Kuulostelun avulla työntekijät voivat tuoda esiin omaa ammatillista näkemystään lapsen asioissa.

Johtajat korostivat varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa vanhemman näkemyksen kuulemisen tärkeyttä. Johtajat olivat samoilla linjoilla osan vastaajien kanssa siitä, että varhaiskasvatussuunnitelman ei tarvitse välttämättä olla valmis lomake. Heidän mukaansa keskustelun jälkeen voi siirtää oikeat asiat itse varhaiskasvatussuunnitelma-lomakkeelle. Näin keskustelun ajan voi keskittyä vanhemman kuunteluun asioiden kirjaamisen sijasta. On erittäin tärkeää, että työntekijä kuulee keskustelussa kaikki perheeseen liittyvät asiat.

Osa kyselyyn vastanneista vanhemmista ei ollut tietoisia, mihin ajankohtaan toimintakauden aikana varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut ajoittuvat. Johtajat kertoivat, että keskustelut eivät ole välttämättä aivan toimintakauden alussa. Ne pidetään kuitenkin aina syksyn aikana. Johtajat pitivät tärkeänä vanhempien toivetta siitä, että varhaiskasvatussuunnitelmaa ei tarvitsisi päivittää vuosittain, vaan tarvittaessa. He ymmärsivät myös vanhempien tunteen varhaiskasvatussuunnitelman turhuudesta varsinkin lapsen kehittyessä ikätasonsa mukaisesti.

Varhaiskasvatussuunnitelma päivitetään Muksunettiin kaksi kertaa vuodessa. Muksunetin käyttöaste oli johtajien mukaan melko matala. Tämän he arvelivat johtuvan kenties Muksunettiin kirjautumisen ja käyttämisen haastavuudesta. Varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluja enemmän johtajat korostivat vuorovaikutuksen merkitystä arjessa. Heidän mukaansa hoitajan olisi tärkeää tuoda esille lasta tuotaessa ja hakiessa esimerkiksi niitä uusia taitoja, joita lapsi on oppinut. Vuorovaikutuksen ja toimivan yhteistyön edellytyksenä he pitivät luottamusta. Kaiken kaikkiaan päiväkodin johtajat kokivat, että varhaiskasvatussuunnitelmissa kirjattujen asioiden tulisi elää arjessa.

7.3 Päivittäiset tuonti- ja hakutilanteet sekä tiedonkulku

Avointen vastausten perusteella osa vanhemmista koki, että henkilökunnan vaihtuessa (aamuhoitajan ollessa eri kuin iltapäivähoitajan) tiedot eivät vaihtuneet, eli hoitaja joka oli iltapäivällä töissä, ei välttämättä osannut kertoa lapsen päivästä. Vanhemmat toivoivat saavansa tietoa lapsen perustoiminnoista (syöminen, juominen, nukkuminen, leikkiminen) etenkin lapsen ollessa pieni. Osa vanhemmista toivoi lapsen ollessa isompi saavansa tietoa myös kaverisuhteista, mahdollisista riitatilanteista ja muihin tunne-elämään liittyvistä asioista. Vanhemmille tärkeää oli myös se, että he saavat tietoa mahdollisista poikkeavista asioista lapsen päivässä. Päivittäisiin kohtaamisiin liittyvien väitekysymysten prosentit on koottuna allaolevaan taulukkoon 3.

TAULUKKO 3. Päivittäiset kohtaamiset.

	Täysin samaa mieltä (%)	Jokseenkin samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Jokseenkin eri mieltä (%)	Täysin eri mieltä (%)
Minun on mahdollista kertoa mieltäni askarruttavista asioista (n=38)	76,3	18,4	2,6	2,6	0,0
Saan riittävästi tietoa lapseni päivästä (n=38)	52,6	39,5	2,6	2,6	2,6
Keskustelu päiväkodin työntekijän kanssa on minulle tärkeää päivittäin (n=38)	65,8	26,3	2,6	5,3	0,0
Saan tarpeeksi aikaa keskustelulle lapseni omahoitajan kanssa tarvittaessa (n=38)	63,2	28,9	2,6	2,6	2,6

Päiväkodin johtajat totesivat, että tiedon kulussa vaikuttaisi vanhempien vastausten perusteella olevan parantamisen varaa. Molemmilla päiväkodeilla on käytössä erillinen lomake tiedon siirtoa varten hoitajalta toiselle. Kirjaamista voisi kuitenkin vielä kehittää. He kertoivat, että esimerkiksi iltapäivällä useat vanhemmat hakivat lapsiaan samaan aikaan, jolloin tiedon kulku saattoi olla vaillinnaista.

7.4 Vanhempainyhdistys ja toiminnalliset tapahtumat vanhemmille

Vanhempien avoimista vastauksista kävi ilmi, että pieni osa vanhemmista ei ollut tietoisia siitä, mil-laista vanhemmille suunnattua toimintaa päiväkodilla oli tarjottavana. Osa vanhemmista oli sitä mieltä, että nykyinen päiväkodin vanhemmille tarjoama toiminta oli riittävää eikä toivonut sitä enem-pää. Usea vanhempi kertoi arjen olevan niin hektistä, että aika ei riitä aktiivisempaan osallistumi-seen. Osa toivoi, että ryhmissä voitaisiin vaihtaa halukkaiden vanhempien kesken yhteystietoja, jotta lapsille olisi mahdollista saada leikkiseuraa vapaa-ajalle. Tätä toivottiin etenkin isompien lasten ryh-missä.

Vastausten perusteella monet vanhemmat pitivät vanhempainiltoja tärkeinä, ja ne olivat heidän mie-lestään rakentaneet yhteyttä muihin vanhempiin. Osa vastaajista koki vanhempainiltojen olevan tur-hia eivätkä he olleet niistä kiinnostuneita. Vastauksissa esille tuli myös kausijuhlien tärkeys. Koko perhettä osallistavaa joulujuhlaa keuhuttiin ja pidettiin hyvänä asiana. Vastauksissa kerrottiin, että jossain ryhmässä oli järjestetty ”hakukahvit”, jolloin vanhemmat pystyivät lapsia hakiessaan kahvit-telemaan ja jutustelemaan. Tätä pidettiin hyvänä tapana päästä keskustelemaan muiden vanhem-pien kanssa. Osa kertoi nähneensä muita vanhempia vain lapsia tuotaessa ja hakiessa.

Osa vanhemmista ilmaisi olevansa kiinnostuneita vanhempaintoimikunnasta. Useat vastaajat myös kertoivat olevansa kiinnostuneita vanhempaintoimikunnan järjestämistä toiminnoista ja toivoivat esi-

merkiksi erilaisia retkiä ja tapahtumia. Myös yhteisiä kokoontumisia ja ulkoiluhetkiä toivottiin. Yhteinen tekeminen auttaisi vanhempien mielestä muihin vanhempiin tutustumisessa ja heihin linkittymisessä myös vapaa-ajalla. Taulukossa 4 on vanhempien mielipiteiden prosenttijakaumat vanhemmille suunnattuun toimintaan liittyen.

TAULUKKO 4. Vanhemmille suunnattu toiminta.

	Täysin samaa mieltä (%)	Jokseenkin samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Jokseenkin eri mieltä (%)	Täysin eri mieltä (%)
Minulle on tarjottu riittävästi mahdollisuuksia keskustella muiden vanhempien kanssa päiväkodin hoito- ja kasvatustoiminnasta (n=37)	13,5	43,2	32,4	8,1	2,7
Vanheppainilloissa käsitellyt teemat ovat mielestäni hyödyllisiä (n= 37)	18,9	48,6	32,4	0,0	0,0
Olen kiinnostunut vanhempain toimikunnan toiminnasta (n= 37)	13,5	27,0	40,5	16,2	2,7

Johtajien mukaan sekä Länsi-Puijon että Sinikellon päiväkodissa järjestetään ”perinteisiä” vanhempainiltoja. Yleensä ne sijoittuvat syksyyn. Vanhempainiltojen lisäksi molemmilla päiväkodeilla vanhemmille on järjestetty myös muuta toimintaa, kuten vanhempien vastauksistakin kävi ilmi. Länsi-Puijon päiväkodilla eräs ryhmä oli järjestänyt myös isien ”vertaisryhmä”-toimintaa. Tällainen toiminta ei ole ollut säännöllistä, eikä siihen ole ollut valmista toimintamallia. Vanhemmille suunnatun toiminnan järjestäminen riippuu paljon ryhmästä ja sen henkilökunnasta. Länsi-Puijon päiväkodilla perustettiin syksyllä 2015 vanhempain toimikunta.

Vanhempien vastausten perusteella johtajat olivat sitä mieltä, että vanhempainiltojen teemat eivät ole olleet kohdillaan. Liika tiedotettava osuus oli heidän kokemustensa mukaan vanhempainilloissa turha, sillä se vain toisti vanhemmille jo aiemmin paperilla tiedotettuja asioita. Johtajien mukaan paljon tiedotusta sisältävien vanhempainiltojen tilalle tulisi kehittää uusi toimintamalli. Molemmissa päiväkodeissa oli ollut myös toiminnallisia vanhempainiltoja, joista molemmilla johtajilla oli hyviä kokemuksia. Sinikellon päiväkodissa vanhempainillassa oli esimerkiksi käyty pienryhmissä keskustelua osoitetuista aiheista, minkä jälkeen ne oli käyty läpi myös yhteisesti. Länsi-Puijon päiväkodilla puolestaan vanhempainillassa oli toteutettu learning café- menetelmää ulkona. Aiheina toiminnallisissa vanhempainilloissa olivat olleet esimerkiksi vanhempien toiveet toimintaa koskien, mielipiteet henkilökunnasta sekä vanhempien toiveet lasten retkistä ja leikkien teemoista. Keskustelua oli käyty myös arjen sujuvuuteen liittyen.

Toiminnalliset kausijuhlat, joissa aika on liukuva ja toiminta vapaamuotoista, olivat mielekkäitä vanhemmille. Ne olivat myös vähemmän stressaavia sekä vanhemmille että työntekijöille. Sinikellon päiväkodissa oli esimerkiksi järjestetty sirkus-aiheinen toiminnallinen kevätjuhla, jossa sekä aikuiset

että lapset olivat saaneet olla jossakin roolissa. Johtajien kokemusten mukaan vanhemmat osallistuvat kohtalaisen aktiivisesti toimintaan. Erityisesti niissä vanhempainilloissa, joissa on akuuttia tai hätätilanteeseen liittyvää tiedotusta, kaikki vanhemmat ovat paikalla. Vanhempien osallistumista toimintaan voisi olla johtajien mukaan mielellään enemmänkin. Yhteenvedona tuloksista johtajat totesivat, että ryhmällä on vanhemmille suunnatun toiminnan sisällöissä parannettavaa.

7.5 Vanhempien mahdollisuudet vaikuttaa lastensa päivähoitoon

Tulosten mukaan vanhemmat kokivat, että he voivat vapaasti esittää toiveita lapsensa hoitoon liittyen. Yksilöllisiä toiveita, kuten esimerkiksi lapsen päiväunien pituutta, oli kunnioitettu. Hoitoajoista pystyi vanhempien kokemusten mukaan sopimaan joustavasti, ja iltahoitoakin oli saatu järjestymään lyhyelläkin varoitusajalla. Tulosten mukaan vanhemmat olivat vaikutusmahdollisuuksiinsa pääosin melko tyytyväisiä, ja osa vanhemmista koki vaikutusmahdollisuuksia olleen tarjolla jopa enemmän kuin mihin oma aika riittää.

Vanhemmat kokivat, että työntekijät olivat ystävällisiä ja huomasivat niin lapset kuin vanhemmatkin. Ideoita ja ehdotuksia kerrottiin ja kyseltiin usein, mihin vanhemmat olivat tyytyväisiä. Vanhempien toiveiden huomioiminen oli näkynyt esimerkiksi erilaisina retkinä ja teemaviikkoina. Vastauksista nousi esille myös se, että hyvin tärkeäksi koettiin työntekijöiden jaksaminen, mikä vaikutti hoitotyön sujuvuuteen ja päiväkodin ilmapiiriin. Päiväkotiryhmien kokojen suureneminen huolestutti vanhempia, ja vanhemmat toivoivat, ettei ryhmäkokoja kasvatettaisi. Jo nykyisellään ryhmäkokoja koettiin olevan suuria, ja vanhemmat toivovat ryhmiin enemmän työntekijöitä. Vanhemmat toivoivat myös, että työntekijöiden vaihtuvuus ei olisi kovin suurta vaan vakituisia työntekijöitä olisi enemmän.

Tulosten mukaan vanhemmat kokivat, että työntekijät olivat innostuneita, ja päiväkodeissa vallitsi hyvä henki. Henkilökunnan toimintaan oltiin oikein tyytyväisiä. Vanhemmat toivovat kuitenkin, että työntekijät leikkisivät enemmän lasten kanssa. Osa vanhemmista toivoi lapsille myös lisää ulkoilua, joka koettiin tärkeänä melkein pä säästä riippumatta. Vaikuttamismahdollisuuksiin liittyvien väitekysymysten vastaukset on koottu taulukkoon 5.

TAULUKKO 5. Vaikuttamismahdollisuudet

	Täysin samaa mieltä (%)	Jokseenkin samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Jokseenkin eri mieltä (%)	Täysin eri mieltä (%)
Olen tietoinen päiväkotini varhaiskasvatussuunnitelmasta ja sen sisällöstä (n= 37)	37,8	48,6	8,1	2,7	2,7
Minulla on ollut mahdollisuus osallistua päiväkotini varhaiskasvatussuunnitelman sisällön suunnitteluun ja sen arvioimiseen (n= 36)	16,7	22,2	33,3	19,4	8,3
Voin vaikuttaa tarpeeksi lapseni päivähoidon (n= 38)	21,1	63,2	13,2	2,6	0,0
Lapseni päivittäiseen hoitoon liittyvät yksilölliset toiveeni otetaan huomioon päiväkodin arjessa (n= 38)	34,2	57,9	2,6	5,3	0,0

Johtajien mukaan käytännössä kenelläkään vanhemmalla ei ole ollut mahdollisuutta osallistua oman päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseen. Ryhmäkokoon on ollut aina vanhemmille suuri huoli, mikä on selvä asia. Hallituksen kaavailema ryhmäkokojen kasvattaminen tuntui myös johtajista hurjalta.

Vanhemmat toivoivat työntekijöiden osallistuvan enemmän lasten leikkeihin. Johtajat kertoivat Kuopion varhaiskasvatuksen toisena painopistealueena olevan toimintakaudella 2016–2017 leikki ja aikuisen osallistuminen siihen. Johtajien mukaan aikuisen tulisi olla aktiivisesti ja oikeasti leikkikilanteissa läsnä. Ammatilaisen tulisi ymmärtää taustaa leikin eri vaiheille, ymmärtää leikin havainnointi ja dokumentointi sekä se, miten lapsen leikkiä rikastetaan.

7.6 Päivähoidossa käytettävät sähköiset kanavat

Sähköisten kanavien käyttö jakoi vanhempien mielipiteitä. Vastausten perusteella osa vanhemmista koki sähköisten kanavien hyödyntämisen olevan tätä päivää. Osa vanhemmista oli sitä mieltä, että sähköpostilla lähetetty viikkotiedote olisi hyvä. Paperiset tiedotteet saattavat kadota, ja sähköiset väylät olisivat osan vanhempien mielestä helpoin tapa saada viestit kulkemaan.

Osa vanhemmista koki, että myös Facebook-sivut olisi hyvä väylä seurata ajankohtaisia tiedotteita ja tapahtumia. Myös blogi sai osalta vanhemmista kannatusta. Esille nostettiin, että blogista tai Facebook-sivuilta olisi mukava nähdä päivittäin tai viikottain mitä päiväkodissa tehdään. Esille nostettiin kuitenkin myös se, mistä löytyisi aika blogin päivitykseen. Ideana ehdotettiin, että esikoululaiset voisivat yhdessä opettajan kanssa kirjoittaa blogia tai Facebook-sivua. Osa vanhemmista koki vastausten perusteella, että tämän hetkistä sähköisistä kanavista esimerkiksi Muksunetti oli sekava ja toimi huonosti.

Tulosten mukaan perinteisten paperisten tiedotteiden kannalla olivat useat vanhemmat. Paperiset tiedotteet ovat heidän mukaansa heti luettavissa ja muistettavissa, sähköpostiin ne saattaisivat kadota muiden viestien sekaan. Tiedotteet huomaa helposti lapsen lokerosta lasta hakiessa. Vanhempien mielestä Internet ja media ovat jo liikaa osana ihmisten arjessa. Osa vanhemmista tekee päivät töitä tietokoneella eivätkä ole sen vuoksi kiinnostuneita vapaa-ajallaan olemaan tietokoneen äärellä. Osa oli sitä mieltä, että kaikkea ei tarvitse virtualisoida. Vanhemmat halusivat myös itse päättää, minkä verran heidän lapsistaan kirjoitetaan sosiaaliseen mediaan.

Vanhemmat arvostivat kasvotusten ja puhelimesta käytyä keskustelua. Osa vanhemmista nosti esiin myös sen, mistä työntekijöille löytyisi aika sosiaalisen median päivittämiseen, kun arki on jo niin kiireistä. Vanhempia mietitytti vähenisikö sähköisten kanavien lisääntyessä sosiaalinen kanssakäymisen työntekijöiden ja vanhempien välillä. Alla olevassa taulukossa 6 on koottuna sähköisten kanavien käyttöön liittyvien asennekysymysten prosenttijakaumat.

TAULUKKO 6. Sähköiset kanavat.

	Täysin samaa mieltä (%)	Jokseenkin samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Jokseenkin eri mieltä (%)	Täysin eri mieltä (%)
Toivoisin saavani päivähoiton tiedotteet sähköisesti (n= 38)	39,5	26,3	7,9	18,4	7,9
Minusta olisi mielekästä lukea lapseni päiväkodin toiminnasta blogista (n= 38)	15,8	26,3	18,4	26,3	13,2
Päiväkotikohtaiset Facebook-sivut olisivat mielestäni hyödylliset (n= 37)	24,3	21,6	8,1	29,7	16,2
Ryhmäkohtaiset Facebook-sivut olisivat mielestäni hyödylliset (n= 38)	15,8	18,4	13,2	39,5	13,2
Saan riittävästi tietoa Kuopion kaupungin varhaiskasvatuspalveluiden nettisivuilta (n= 38)	10,5	36,8	36,8	13,2	2,6

Vanhempien suhtautuminen sähköisiin kanaviin yllätti molempien päiväkotien johtajat. Johtajat olivat ajatelleet sähköisten kanavien olevan hyvä viestintäväylä, vaikkakin ne ovat vielä kankeita. Länsi-Puijon päiväkodilla vanhemmille tulee Muksunettiin sähköisiä tiedotteita, mutta pankkitunnuksella kirjautuminen järjestelmään niiden lukemista varten on hankalaa. Ilahduttavaa oli johtajien mukaan se, että vanhemmat yhä arvostavat kasvokkain tapahtuvaa vuorovaikutusta ja tiedon kulkua paperilla, vaikka maailma virtualisoituu kaiken aikaa. Johtajat arvelivat, että näiden tulosten valossa, sähköisten kanavien käyttö varhaiskasvatuksessa ei kenties olekaan toivottu kehityssuunta.

7.7 Johtopäätökset

Tässä luvussa kokoamme tutkimustulokset tiiviisti yhteen suhteuttaen ne Turjan (2012, 49) mallia mukaillen muotoilemaamme vanhempien osallisuuden moniulotteiseen malliin. Ulottuvuuksien väliset rajat eivät ole yksiselitteiset, minkä vuoksi osa vastauksista voidaan tulkita useampaan eri ulottuvuuteen kuuluvaksi. Vanhempien valtaistuminen koostuu mukanaolosta, kuulluksi tulemisesta, vaihtoehtoista valinnasta, omista aloitteista ja neuvotteluista. Vanhempien valtaistumisen ulottuvuus toteutuu tutkimustulosten mukaan pääsääntöisesti hyvin. Mukanaoloon liittyen nousi esille, että vanhemmat pitivät tärkeänä mahdollisuutta olla lapsen mukana päiväkodissa tutustumisjaksolla. Myös valmiissa toiminnassa kuten vanhempainilloissa ja kausijuhlissa mukanaolo koettiin tärkeänä. Vanhemmat kokivat myös tulleet hyvin kuulluksi niin päiväkodin toimintaan kuin omaan lapseen liittyvissä asioissa. Kokemukset vaihtoehtoista valinnasta vaihtelivat. Osa vanhemmista koki, että heidän oli ollut mahdollista valita lapselleen sekä päiväkotia että ryhmä. Osa vanhemmista puolestaan koki, että päiväkodin tai ryhmään valintaan ei ollut voinut vaikuttaa. Ensisijaiseen päiväkotitoiveeseen pääseminen koettiin hankalaksi. Omiin aloitteisiin liittyen nousi esille se, että päiväkotipaikkaa hakiessa tulee itse olla aktiivinen ja hakea ajoissa paikkaa. Kriittiköä herätti se, että päätökset päiväkotipaikoista tehdään kuitenkin myöhään.

Osallisuuden toinen ulottuvuus muodostuu aiheesta ja vaikutuspiiristä (Turja 2012, 49). Henkilökohtaisiin asioihin vaikuttaminen toteutui vastausten perusteella hyvin. Vanhemmat kokivat, että heidän toiveitaan kunnioitetaan ja että päiväkodit vastaavat erinomaisesti heidän hoitoaikatarpeisiinsa. Vanhempien keskinäiseen toimintaan liittyen nousi esille se, että osa vanhemmista koki, etteivät he olleet juurikaan saaneet mahdollisuuksia tutustua toisiin vanhempiin. Vanhempainiltojen mainittiin olleen tärkeitä vanhempien keskinäisten suhteiden luomisessa, mutta niiden sisältöihin ei oltu täysin tyytyväisiä. Myös kausijuhlien merkitys korostui vanhempien vastauksissa. Osa vanhemmista toivoi kausijuhlien olevan osallistavia ja toiminnallisia. Myös Kuopion kaupungin varhaiskasvatuspalveluiden keväällä 2016 teettämässä asiakaskyselytutkimuksessa kävi ilmi, että vanhemmat toivoivat osallistavia vanhempainiltoja. He toivoivat esimerkiksi Learning cafe -tyyppisiä vanhempainiltoja, joiden kautta vanhemmilla on perinteisempiä vanhempainiltoja paremmat mahdollisuudet vaikuttaa varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. (Kuopion kaupunki 2016b.)

Vanhempien ja työntekijöiden väliseen toimintaan vanhemmat olivat erittäin tyytyväisiä. Tuloksista kävi ilmi, että vanhemmat olivat tyytyväisiä päiväkodin ja vanhempien väliseen yhteydenpitoon. Yhteydenpitoa kasvotusten ja kirjeitse pidettiin pääsääntöisesti mielekkäämpänä kuin sähköisten kanavien kautta tapahtuvaa viestintää. Toisaalta sähköisiä kanavia pidettiin kätevinä ja nykypäiväisinä viestintäväylinä. Vanhemmat kokivat työntekijöiden kunnioittavan heidän asiantuntijuuttaan lapsensa asioissa. Nämä tulokset ovat yhtenäiset Opetus- ja kulttuuriministeriön (2014, 38) Vaikuta varhaiskasvatukseen- tutkimuksen kanssa. Siinä vanhemmat kokivat varhaiskasvatushenkilöstön kohtelevan heitä tasavertaisesti ja kunnioittaen. Laajemman yhteisön asioihin, kuten oman päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman suunnitteluun, toteuttamiseen ja arvioimiseen tutkimuksemme osallistuneet vanhemmat kokivat melko heikosti olleensa osallisia. Samansuuntaisia tuloksia oli myös Opetus- ja kulttuuriministeriön (2014, 36) yllä mainitussa tutkimuksessa. Siinä kävi ilmi, etteivät

vanhemmat kokeneet voivansa osallistua suunnittelemaan, toteuttamaan tai kehittämään varhaiskasvatustoimintaa.

Ajalliseen eli kolmanteen ulottuvuuteen liittyen ei tutkimuksessamme noussut mitään esille. Neljänteen ulottuvuutten liittyy toimintaprosessi, osallisuuden tunne sekä tieto-osallisuus ja osallisuus materiaaliin resursseihin (Turja 2012, 49). Toimintaprosessi toteutui vanhempien vastausten perusteella hyvin. Vanhemmat kokivat olevansa osallisia ideointiin esimerkiksi esittämällä toiveita lapsiryhmien teematyöskentelyyn tai lasten retkikohteisiin liittyen. Mahdollisuuksia osallistua vaikuttamiseen koettiin olevan tarjolla enemmänkin kuin mihin vanhempien aikaresurssit riittivät. Suunnittelu-osallisuuteen liittyen vanhemmat olivat etenkin tyytyväisiä osallisuutensa varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa. Ammattilaisen näkemys lapsen kehityksestä oli vanhemmille tärkeä, mutta keskeisimpänä he pitivät kuitenkin omaa näkemystään lapsestaan. Toisinaan omahoitajan koettiin antavan liikaa neuvoja lapsen kasvatukseen liittyen. Pääsääntöisesti työntekijöiden koettiin kuitenkin kunnioittavan vanhempien asiantuntijuutta, mikä tulkintamme mukaan merkitsee sitä, että vanhemmat kokivat hyvin osallisuutta päätöksenteossa. Lapsen päiväkotii tai tiettyyn ryhmään sijoittumiseen liittyvässä päätöksenteossa moni vanhempi ei kokenut olevansa osallinen.

Toimeenpano-osallisuuteen liittyen tutkimuksessamme nousi esille se, että vanhempaintoimikunnan toimintaan osallistuminen koettiin mahdollisena väylänä järjestää erilaisia retkiä ja tapahtumia. Arviointi-osallisuuteen liittyen keskeisin esille noussut asia oli se, että päiväkotikohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman arvioimiseen vanhemmat eivät juurikaan kokeneet olleensa osallisia. Osallistumismahdollisuutensa vanhemmat kokivat erinomaisiksi. Lapsiperheen arki on kiireistä, minkä vuoksi vapaa-ajalla vanhemmilla ei kuitenkaan välttämättä ole aikaa osallistua kaikkiin päiväkodin tarjoamiin toimintoihin.

Osallisuuteen liittyy keskeisesti tunne-osallisuus (Turja 2012, 49). Tunne-osallisuus toteutui vanhemmilla hyvin. He kokivat olevansa osallisia lastensa varhaiskasvatuksessa hyvin ja kokivat, että heti päivähoiton aloitusvaiheesta alkaen sekä he että heidän lapsensa oli otettu huomioon ja toivotettu tervetulleeksi. Vanhemmat kokivat myös tunteensa, huolensa ja pelkonsa otettavan erinomaisesti huomioon. Vanhempia huoletti erityisesti lapsiryhmien suuri koko ja työntekijöiden jaksaminen suurissa lapsiryhmissä. Tieto-osallisuuteen liittyen vanhemmat toivoisivat tiedonkulun olevan sujuvampaa. He kokivat, että tieto lapsen päivästä ei vaihdu työntekijältä toiselle, minkä vuoksi iltavuorossa oleva työntekijä ei välttämättä osaa antaa vanhemmalla tarpeeksi tietoa lapsen päivästä. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskukseen Soccaan kuuluvan varhaiskasvatuksen kehittämissyke VKK-metron (Venninen, Leinonen, Rautavaara-Hämäläinen ja Purola 2011, 3) tekemässä kyselytutkimuksessa ilmeni samanlaisia vanhempien kokemuksia tiedonkulkuun liittyen. Tämänkin tutkimuksen mukaan suurimmat vanhempien toivomat muutostoiveet liittyivät tiedonkulkuun. Osallisuudesta materiaaliin resursseihin ei tutkimuksessamme noussut esille mitään. Alla olevaan kuvioon 6, olemme koonneet yllä esitetyt tutkimustulokset jaotellen ne tutkimuskysymysten mukaisesti vanhempien osallisuuden kokemuksiin, vanhempien kehittämisideoihin sekä johtajien näkemyksiin tuloksista ja niiden hyödynnettävyydestä.

Vanhempien osallisuuden kokemuksia

Vanhempainilloissa ja kausijuhlissa mukanaolo tärkeää

Osallistavat kausijuhlat erityisen mieleisiä

Myönteisiä kokemuksia kuulluksi tulemisesta

Ensisijaiseen päiväkotitoiveeseen hankala päästä

Päiväkotipaikkaa haettava ajoissa, vaikka päätökset niistä tehdään myöhään

Vanhempien toiveita kunnioitetaan

Vanhempainillat tärkeitä vanhempien keskinäisten suhteiden luomisessa

Yhteistyö vanhempien ja päiväkodin välillä sujuvaa

Pääsääntöisesti työntekijät kunnioittavat vanhempien asiantuntijuutta oman lapsen asioissa

Vanhemmat pohtivat vähentääkö sähköisten kanavien käyttö päivähoidossa sosiaalista kanssakäymistä työntekijöiden ja vanhempien välillä

Vanhemmat kokivat olevansa osallisia ideointiin esimerkiksi esittämällä toiveita lapsiryhmien teematyöskentelyyn tai lasten retkikohteisiin liittyen

Vaikuttamismahdollisuuksia tarjolla runsaasti

Vanhemmille suunnattua toimintaa riittävästi

Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman suunnittelemiseen, toteuttamiseen ja arvioimiseen vanhemmat kokivat melko heikosti olleensa osallisia

Vanhemmat tunsivat itsensä tervetulleeksi päiväkotiin

Vanhemmat kokivat tunteensa, huolensa ja pelkonsa otettavan erinomaisesti huomioon

Vanhemmat kokivat olevansa osallisia lastensa varhaiskasvatuksessa hyvin

Vanhempien kehittämistoiveita

Päivähoidon aloituksessa enemmän kirjallista tietoa käytännön asioista

Vasu-keskusteluissa enemmän avointa keskustelua valmiiden kysymysten sijaan

Vanhemmille suunnattu toiminta toiminnallisempaa

Puhelinnumerolistan kerääminen siihen halukkaiden vanhempien kesken

Sähköinen viikkotiedote olisi mieluinen

Sähköisten kanavien käytön lisäksi tulisi jatkaa myös paperisten tiedotteiden käyttämistä

Työntekijöiden välisen tiedonkulun kehittäminen

Johtajien näkemyksiä tuloksista sekä niiden hyödynnettävyydestä jatkossa

Varhaiskasvatussuunnitelman ei tarvitsisi olla valmis lomake, keskustelussa tärkeää kuunnella vanhempaa

Vanhempainiltojen sisältöjen ja toteutustapojen kehittäminen

Työntekijöiden välisen tiedonkulun tehostaminen

Sähköisten kanavien käyttö varhaiskasvatuksessa ei kenties olekaan toivottu kehityssuunta

8 POHDINTA

Opinnäytetyössämme tutkimme vanhempien osallisuuden kokemuksia. Aihe on ajankohtainen ja tärkeä, ja siitä keskustellaan tällä hetkellä paljon varhaiskasvatuksen kentällä. Etenkin varhaiskasvatuksen lakimuutosten myötä aihe on ollut yhä enemmän esillä, ja koemme sen tärkeäksi aiheeksi varhaiskasvatuksesta ja kasvatuskumppanuudesta puhuttaessa. Jokaisella vanhemmalla on oikeus vaikuttaa lapsensa elämään myös niinä hetkinä, kun lapsi on päivähoidossa eikä vanhempi itse ole läsnä. Tämän mahdollistaa vanhempien osallisuus. Osallisuus ei tarkoita yksinomaan osallistumista päivähoidon järjestämiin vanhempainiltoihin ja tapahtumiin, vaan osallisuuden tulee olla läsnä jokapäiväisessä arjessa. Vanhempien mielipiteet tulee ottaa huomioon varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Heidän tulee saada riittävästi tietoa päivähoitoon liittyvistä asioista ja heidän tulee myös tuntea olevansa osa päiväkotiyhteisöä.

Onnistuimme opinnäytetyön tavoitteissamme. Saimme tietoa vanhempien osallisuuden kokemuksista ja osallisuuteen liittyvistä kehittämisideoista. Tutkimustulosten mukaan vanhemmat olivat pääosin tyytyväisiä osallisuuteensa, mutta he toivat esille myös kehittämis ehdotuksia. Vanhemmat eivät toivoneet niinkään määrällisesti lisää tapahtumia, sillä aikaresurssit ovat rajalliset. Sen sijaan toimintatapoja ja -sisältöjä voisi kehittää. Opinnäytetyömme hyöty vanhemmille oli se, että he saivat äänensä kuuluviin, mikä mahdollistaa heidän kehittämistoiveidensa toteutumisen. Vanhemmat saivat myös kenties lisää tietoa osallisuutensa mahdollisuuksista. Päiväkotien johtajien haastattelussa johtajat toivat esille ajatuksiaan kehittämisideoiden toteutettavuudesta. Uskomme tutkimuksen tulosten hyödyttävän kyseiseen tutkimukseen osallistuvia päiväkoteja toimintansa kehittämisessä, mikä vahvistaa edelleen vanhempien osallisuuden kokemuksia. Opinnäytetyöstämme on hyötyä myös päiväkotien lapsille. Vanhempien osallisuuden toteutumisen keskeisin päämääränä on kuitenkin nimenomaan lasten hyvinvoinnin ja parhaan mahdollisen päiväkotiarjen toteutuminen.

Saimme kyselyymme 38 vastausta. Kyselyyn vastanneista suurin osa oli äitejä, mikä saattaa johtua siitä, että usein äideillä on aktiivisempi rooli lapsen päivähoidossa kuin isällä. Tutkimuksemme vastausprosentti oli 15,2 %. Alhaiseen vastausmäärään vaikutti todennäköisesti ainakin perheiden hektinen arki sekä kyselyn www-osoitteeseen pääsemisen työläys. Vaikka kokonaisuudessaan saamamme aineisto edustaa suhteellisen pienen joukon kokemuksia, jokainen vastaus oli kuitenkin merkittävä ja saadut tulokset tärkeitä tutkimukseen osallistuneille päiväkodeille.

Opinnäytetyöllämme ei varsinaisesti ole sosiaalialaa hyödyttävää yleishyödyllistä merkitystä. Opinnäytetyön aineisto kuvaa nimenomaan tähän opinnäytetyöhön osallistuvien päiväkotien vanhempien näkemyksiä. Toisaalta kuitenkin kuka tahansa tähän opinnäytetyöhön tutustuva sosiaalialan ammattilainen voi saada uusia näkemyksiä osallisuuteen ja sen mahdollisuuksiin. Tämän myötä hän saattaa innostua ottamaan tarkemmin selvää omien asiakkaidensa osallisuuden kokemuksista olipa kyseessä sitten päiväkoti tai jokin muu sosiaalialan toimintaympäristö.

Osallisuus on olennainen käsite sosionomin (AMK) koulutusohjelmassa. Sosionomin ydinosaamiseen kuuluu kyky luoda asiakasta osallistava vuorovaikutus- ja yhteistyösuhde. Tämän opinnäytetyön

myötä ymmärryksemme osallisuudesta on syventynyt, ja käsitykset sen käytännön toteuttamismahdollisuuksista ovat laajentuneet. Sosionomin (AMK) ammattiosaamiseen kuuluu erittäin keskeisesti myös eettinen osaaminen. Olemme koko opinnäytetyöprosessin aikana pohtineet eettistä näkökulmaa sekä omaan opinnäytetyöhömmä että laajemmin sosiaalialaan liittyen. Koemme prosessin vahvistaneen omia ammatillisia arvojamme ja lisänneen eettistä pohdintaamme yhteiskunnallisista asioista. Sosiaalialan eettiseen osaamiseen kuuluu esimerkiksi tasa-arvon edistäminen. Opinnäytetyösämme tarjosimme jokaiselle vanhemmalle tasa-arvoisen mahdollisuuden ilmaista mielipiteensä ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatukseen. Koemme, että sosionomina (AMK) varhaiskasvatuksen kentällä työskennellessämme tämän tutkimuksen myötä kertyneistä tiedoista ja taidoista on paljon hyötyä.

Opinnäytetyötä tehdessämme pohdimme tulevaisuutta ja sitä, miten vanhempien osallisuutta lapsen päivähoidon saataisiin vahvistettua. Uusi varhaiskasvatustutkimuslaki ja sen tuomat muutokset mahdollistavat vanhempien osallistumisen toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä osallistumiseen päiväkodin toimintaan. Vanhemmat kuuluvat olennaisena osana päivähoidon arkeen ja myös heidän toiveensa ja ideansa tulee ottaa huomioon lasten varhaiskasvatusta suunnitellessa. Prosessin aikana meillä on tullut ideoita siitä, miten vanhempien osallisuuden kokemusta voitaisiin vahvistaa päivähoitossa. Esimerkiksi erilaiset kyselyt toimintakauden aikana olisi hyvä väylä saada uusia ideoita ja mielipiteitä vanhemmilta päivähoitotoimitukseen. Erilaiset yhteiset tapahtumat voisivat myös saada vanhemmat tuntemaan itsensä osallisiksi lapsen päivähoidon. Ajanpuutteen vuoksi osalla vanhemmista ei ole heidän mielestään mahdollista osallistua päivähoitotoimitukseen, jolloin esimerkiksi valokuvaus ja videointi mahdollistaisivat tasapuolisen osallisuuden kokemuksen vanhemmille.

Koemme, että opinnäytetyöprosessi on kokonaisuudessaan ollut antoisa ja opettavainen, mutta toisaalta myös haastava. Se, että opinnäytetyön tekijöitä on ollut kolme, on ollut rikkaus, koska prosessia ei ole tarvinnut käydä läpi yksin. Se on kuitenkin tuonut myös haasteita. Esimerkiksi yhteisen ajan löytäminen opinnäytetyön tekemiselle on välillä ollut haastavaa. Olemme jälkepäin pohtineet, mitä kaikkea tekisimme toisin, jos voisimme tehdä opinnäytetyömme uudelleen. Etenkin kyselylomakkeen kysymykset ovat mietityttäneet meitä. Opimme prosessin aikana sen, mitä kaikkea tulee ottaa huomioon kyselylomaketta laadittaessa. Sen tekemiseen tulee varata riittävästi aikaa ja se olisi hyvä testata ulkopuolisilla vanhemmilla. Olemme oppineet prosessin aikana paljon uusia asioita tutkimuksen tekemiseen liittyen. Kukaan meistä ei ole aiemmin tehnyt tutkimusta, joten sen kaikki vaiheet olivat meille uusia.

Tämän tutkimuksen jatkona aihetta voisi tutkia vuoden päästä niin, että selvitetäisiin, onko kehittämisideoita otettu huomioon päiväkodeissa ja onko vanhempien osallisuuden kokemus kasvanut viime tutkimuksesta. Mielenkiintoisena jatkotutkimuksena voisi lisäksi olla tutkimus, jolla selvitetäisiin varhaiskasvatuksen ammattilaisten kokemuksia vanhempien osallisuuden toteutumisesta päivähoitossa. Olisi mielenkiintoista kuulla, millaisia mielipiteitä heillä on, ja kuinka heidän mielestään vanhempien osallisuuden kokemuksia päivähoitossa voitaisiin vahvistaa.

Reflektoimme omaa oppimistamme koko opinnäytetyöprosessin ajan. Vanhempien osallisuuden tutkiminen antoi meille uutta näkökulmaa varhaiskasvatukseen. Olemme olleet hyvin kiinnostuneita opinnäytetyömme aiheesta alusta lähtien. Varhaiskasvatuksen, osallisuuden sekä kasvatuskumppanuuden käsitteet sekä niiden toteutuminen käytännössä ovat auenneet meille aiempaa monipuolisempina. Opinnäytetyön tekemisen myötä uskomme osaavamme tulevassa työssämme tarjota vanhemmille mahdollisuuksia osallisuuteen lastensa päivähoidon arjessa. Opinnäytetyön tekeminen antoi meille hyvän pohjan varhaiskasvatuksen työntekijöinä toimimiseen ja etenkin vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

- ALASUUTARI, Maarit, KARILA, Kirsti, ALILA, Kirsi ja ESKELINEN, Mervi 2014. Vaikuta varhaiskasvatukseen. Lasten ja vanhempien kuuleminen osana varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessia [verkkodokumentti]. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu 2015-11-27] Saatavissa: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr13.pdf?lang=fi>
- ESKOLA, Jari ja SUORANTA, Juha 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- HART, Roger 1992. Children's participation: From tokenism to citizenship. Unicef [verkkoaineisto]. [Viitattu 2016-10-28.] Saatavissa: https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/childrens_participation.pdf
- HELLSTRÖM, Martti 2010. Sata sanaa kasvatuksesta. Jyväskylä: PS-kustannus.
- HIRSJÄRVI, Sirkka ja HURME, Helena 2000. Tutkimushaastattelu – teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsingin Yliopisto
- HIRSJÄRVI, Sirkka, REMES, Pirkko ja SAJAVAARA, Paula 2014. Tutki ja kirjoita. 19.painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- KANANEN, Jorma 2011. Kvantti. Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja-sarja.
- KANNINEN, Katri ja SIGFRIDS, Arja 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- KARIKOSKI, Hannele ja TIILIKKA, Auli. Eheä kasvunpolku - haaste yhteistyölle. Teoksessa HUJALA, Eeva ja TURJA, Leena (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 77–92.
- KARILA, Kirsti 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Julkaisussa: KARILA, Kirsti, HÄNNIKÄINEN, Maritta, NUMMENMAA, Anna Raija ja RASKU-PUTTONEN, Helena (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 91-110.
- KASKELA, Marja ja KEKKONEN, Marjatta 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus STAKES.
- KEKKONEN, Marjatta 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoidon diskursiivisilla näyttämöillä [verkkokirja]. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 2015-12-02.] Saatavissa: <https://www.thl.fi/documents/10531/136719/Tutkimus%202012%2072.pdf>
- KUOPIO KAUPUNKI 2016a. Varhaiskasvatussuunnitelma. Kasvattajan käsikirja. [Tulostettu käsikirja.] Kuopio: Kuopion kaupunki.
- KUOPIO KAUPUNKI 2016b. Varhaiskasvatuspalveluiden asiakaskyselyn tuloksissa... [verkkodokumentti]. [Viitattu 2016-09-03.] Saatavissa: https://www.kuopio.fi/web/opetus-ja-koulutus/opetus-ja-koulutus/-/asset_publisher/0ZUr/content/varhaiskasvatuspalveluiden-asiakaskyselyn-tuloksissa-keskiossa-seka-lasten-etta-vanhempien-osallisuuden-lisaaminen?inheritRedirect=false&redirect=https%3A%2F%2Fwww.kuopio.fi%2Fweb%2Fopetus-ja-koulutus%2Fopetus-ja-koulutus%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_0ZUr%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-2%26p_p_col_pos%3D1%26p_p_col_count%3D2
- KUOPIO KAUPUNKI 2015a. Länsi-Puijon päiväkotitoiminta [verkkodokumentti]. Kuopion kaupunki. [Viitattu 2015-12-03.] Saatavissa: <http://www.kuopio.fi/web/opetus-ja-koulutus/lansi-puijon-paivakoti>
- KUOPIO KAUPUNKI 2015b. Sinikellon päiväkotitoiminta [verkkodokumentti]. Kuopion kaupunki. [Viitattu 2015-12-03.] Saatavissa: <http://www.kuopio.fi/web/opetus-ja-koulutus/sinikellon-paivakoti>
- KUOPIO KAUPUNKI 2009. Varhaiskasvatussuunnitelma [verkkodokumentti]. Kuopion kaupunki. [Viitattu 2016-06-15.] Saatavissa: https://www.kuopio.fi/c/document_library/get_file?uuid=8bd112cb-4923-4adb-8885-d0d4ade43214&groupId=12147

LAKI SOSIAALIHUOLLON ASIAKKAAN ASEMASTA JA OIKEUKSISTA 22.9.2000/812. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-04-20.] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>

LAKI LAPSEN HUOLLOSTA JA TAPAAMISOIKEUDESTA L 8.4.1983/361. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-04-20.] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>

MÄNTYKENTTÄ, Jaana 2015-11-04. Päiväkodinjohtaja. Kuopion kaupunki. Tärkeää opinnäytetyöstä [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Tiina Kirmizi.

MÄÄTTÄ, Paula ja RANTALA, Anja 2010. Tavallisen erityinen lapsi. Yhdessä tekemisen toimintamalleja. Jyväskylä: PS-kustannus.

NIVALA, Elina ja RYYNÄLÄ, Sanna 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia [verkkodokumentti]. [Viitattu 2015-11-27.] Saatavissa: <http://www2.uef.fi/documents/1381035/2330652/NivalaRyyn%C3%A4nen2013.pdf/c137b4d0-ce69-4f4d-b57d-e27dacf4a0e9>

OAJ. 2015. Varhaiskasvatuslaki [verkkodokumentti]. Opetusalan ammattijärjestö. [Viitattu 2015-10-06.] Saatavissa: <http://www.oaj.fi/cs/oaj/varhaiskasvatuslaki>

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ 2015. Varhaiskasvatus [verkkodokumentti]. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu 2015-09-26.] Saatavissa: <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/varhaiskasvatus/?lang=fi>

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ 2015. Varhaiskasvatuslain ensimmäinen vaihe voimaan 1.8.2015 [verkkodokumentti]. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu 2015-10-04.] Saatavissa: <http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2015/05/varhaiskasvatus.html>

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ 2014. Vaikuta varhaiskasvatukseen Lasten ja vanhempien kuuleminen osana varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessia. [Verkkodokumentti.] Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu 2016-08-17]. Saatavissa: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr13.pdf?lang=fi>

OPETUSHALLITUS. 2014. Esiopetus suunnitelman perusteet 2014 [verkkodokumentti]. [Viitattu 2015-10-06.] Saatavissa: http://www.oph.fi/download/163781_esiopetuksen_opetus suunnitelman_perusteet_2014.pdf

PIIROINEN, Tiina 2007. Ohjaajan opas lasten osallistavien ryhmien ohjaamiseen. [Verkkodokumentti.] [Viitattu 2016-10-31]. Saatavissa: <http://docplayer.fi/5281840-Tiina-piironen-ohjaajan-opas-lasten-osallistavien-ryhmien-ohjaamiseen.html>

ROSSI-SALOW, Minna 2012. Tasa-arvoinen kasvatuskumppanuus ja vertaistuki. Julkaisussa: YLITÄPIO-MÄNTYLÄ, Outi. Villit ja kiltit – Tasa-arvoista kasvatusta tytöille ja pojille. Jyväskylä: PS-kustannus.

RÖNNKÖ, Leena ja RYTKÖNEN, Timo 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOYpro Oy.

STENVALL, Elina ja SEPPÄLÄ, Ullamaija 2008. Talo lapsia varten. Lapsen osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCA. Heikki Waris -instituutin työpapereita 2008: 1. [Verkkodokumentti.] [Viitattu 2016-10-31.] Saatavissa: http://www.socca.fi/files/100/Talo_lapsia_varten_lasten_osallisuus_paivakodissa.pdf

SHUTTLEWORTH, Martyn 2008. Qualitative Research Design [verkkodokumentti]. [Viitattu 2015-11-20.] Saatavissa: <https://explorable.com/qualitative-research-design>

STAKES 2005. Varhaiskasvatus suunnitelman perusteet. Oppaita 56. [Verkkokirja.] Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. [Viitattu 2016-02-25.] Saatavissa: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>

SUOMEN PERUSTUSLAKI L 11.6.1999/731. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2015-11-27.] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

SUOMEN VANHEMPAINLIITTO S.A. Perustetaan vanhempainyhdistys! [Viitattu 2015-11-27.] Saatavissa: http://www.vanhempainliitto.fi/vanhempaintoiminta/yhdistyksen_perustaminen

THL. 2015a. Lapsen ja perheen osallisuus [verkkodokumentti]. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 2015-11-27.] Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/lapset-perheet/lapsen-oikeudet/lapsen-ja-perheen-osallisuus#osallisuus>

THL. 2015b. Lapsen osallisuus [verkkodokumentti]. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 2015-11-27.] Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lasten-osallisuus>
TUOMI, Jouni ja SARAJÄRVI, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

TURJA, Leena 2012. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: HUJALA, Eeva ja TURJA, Leena (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 2.painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 41-53.

TURJA, Leena 2010. Lapset osallisina- kohti uutta varhaiskasvatuskultuuria. Teoksessa: TURJA, Leena ja FONSÉN, Elina (toim.) Suuntana laadukas varhaiskasvatus. Tampere: Suomen Varhaiskasvatus ry. 30–47.

VALLI, Raine 2007. Kyselylomaketutkimus. Julkaisussa: AALTOLA, Juhani ja VALLI, Raine (toim.) Ik-kunoita tutkimusmetodeihin. Jyväskylä: PS-kustannus, 102–125.

VARHAISKASVATUSLAKI L 19.1.1973/36. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2015-10-06.] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

VENNINEN, Tuulikki, LEINONEN, Jonna, RAUTAVAARA-HÄMÄLÄINEN, Maija ja PUROLA, Karoliina 2011. "Lähes aina haettaessa sanotaan, että ihan ok päivä- mitä se lopulta tarkoittaa?" Lasten vanhempien ja henkilökunnan osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa [verkkodokumentti]. Socca - Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. [Viitattu 2015-11-20.] Saatavissa: http://www.socca.fi/files/1618/Lasten_vanhempien_ja_henkilokunnan_osallisuus_paakaupunkiseudun_paivakodeissa_2011.pdf

VIIPPOLA, Pia 2015-12-08. Va.päiväkodin johtaja [henkilökohtainen tiedonanto]. Kuopion kaupunki.

VILKKA, Hanna 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

VILKKA, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

WEBROPOL s.a. W-pol käyttöopas [verkkodokumentti]. [Viitattu 2015-11-27.] Saatavissa: <http://www.webropol.com/materiaalit/w-pol.pdf>

WEISS, Heather, CASPE, Margaret ja LOPEZ, Elena 2006. Family Involvement in early childhood education. [Verkkodokumentti.] [Viitattu 2016-09-24.] Saatavissa: www.hfrp.org/content/download/1181/48685/.../earlychildhood.pdf

LIITE 1: TUTKIMUSLUPA

Kuopion kaupunki

Päivähoidon hallinto
Varhaiskasvatusjohtaja

Päätöspöytäkirja

16.12.2015

1 (1)

Tehtävä 13.00.00
Asianro 8821/2015

Muut asiat 22 § / 2015

Tutkimuslupa / Karoliina Holopainen

Selostus ja perustelu	<p>Savonia ammattikorkeakoulussa opiskeleva Karoliina Holopainen on pyytänyt tutkimuslupaa opinnäytetyötä varten.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää vanhempien osallisuuden toteutumista ja kokemuksia Kuopion kaupungin Länsi-Puijon ja Sinikellon päiväkodeissa. Tavoitteena on tuottaa tietoa, jonka avulla päiväkodit voivat kehittää toimintaansa.</p> <p>Aineisto kerätään lasten vanhemmille tehtävällä kyselyllä tammikuun 2016 aikana.</p> <p>Työn on määrä valmistua syksyllä 2016.</p>
Päätös	<p>Myönnän luvan anomuksen mukaisen tutkimuksen tekemiseen Kuopion kaupungin Länsi-Puijon ja Sinikellon päiväkodeissa. Yksi kappale tutkimusta pyydetään toimittamaan Kuopion kaupungin kasvun ja oppimisen palvelualueelle varhaiskasvatuspalveluihin.</p> <p>Yhteyshenkilöt Kuopion kaupungin varhaiskasvatuspalveluissa ovat Länsi-Puijon päiväkodinjohtaja Pila Viippola ja Sinikellon päiväkodinjohtaja Jaana Mäntykenttä.</p>
Toimivallan peruste	<p>Hyvinvoinnin edistämisen ja kasvun ja oppimisen palvelualueiden toimintäsääntö 3 §.</p> <div data-bbox="619 1120 938 1272"> <p>Pekka Lindell varhaiskasvatusjohtaja</p> </div>
Litteet	Oikaisuvaatimusohje
Tiedoksi	Varhaiskasvatuspalveluiden esimiehet Kasvun ja oppimisen lautakunta Kaupunginhallitus
Tiedoksianto	Päätös on lähetetty tiedoksi Karoliina Holopaiselle sähköpostilla 17.12.2015.
Nähtävänäolo	Päätös on yleisesti nähtävänä Kouluvirastossa, os. Vuorikatu 27, 21.12.2015.

LIITE 2: TIEDOTE VANHEMMILLE

Hyvä kotiväki,

Olemme kolme sosionomi (AMK) –opiskelijaa Savonia-ammattikorkeakoulusta Iisalmen kampukselta. Erikoistumme opinnoissamme varhaiskasvatukseen ja saamme kelpoisuuden lastentarhanopettajan tehtäviin. Teemme opinnäytetyömme yhteistyössä Länsi-Puijon päiväkodin ja Sinikellon päiväkodin kanssa.

Uudessa varhaiskasvatuslaissa painotetaan sekä vanhempien että lasten osallisuutta. Opinnäytetyössämme keskitymme vanhempien kokemukseen oman osallisuutensa toteutumisesta Länsi-Puijon päiväkodissa ja Sinikellon päiväkodissa. Tavoitteena opinnäytetyöllämme on saada vanhempien ääni kuuluviin ja tätä kautta saada uusia kehittämisideoita päiväkodeille vanhempien osallisuuden vahvistamiseksi varhaiskasvatuksessa.

”Lapsen vanhemmille tai muille huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin” (Varhaiskasvatuslaki 7b.2§)

Kyselylomakkeeseen voit vastata nimettömänä ja siihen vastaaminen on vapaaehtoista. Voit pyytää myös paperisen version päiväkodilta, mikäli sinulla ei ole käytössäsi internetiä. Kyselyyn voi vastata molemmat vanhemmat yhdessä tai kumpikin voi täyttää oman kyselyn. Vastaamiseen kuluu aikaa noin 10 minuuttia. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja niitä käsittelevät vain allekirjoittaneet. Tutkimustulokset tullaan kirjaamaan opinnäytetyöhön, joka on myös valmistuttuaan luettavissa päiväkodillanne.

Kaikkien osallistujien kesken arvomme 5-ryhmän 30€ lahjakortin. Jos haluat osallistua arvontaan, voit jättää yhteystietosi lomakkeelle, joka avautuu vastattuasi kyselyyn. Yhteystietosi eivät yhdisty kyselyssä antamiisi vastauksiin. Voittajalle ilmoitetaan henkilökohtaisesti.

Kysely avautuu maanantaina 18.1. ja on avoinna keskiviikkoon 27.1. saakka. Kyselyyn voit vastata seuraavassa internet-osoitteessa: <https://www.webpolsurveys.com/S/88F6E235EA5B3C1F.par>

Mikäli teille herää kysymyksiä tutkimukseen liittyen, meidät tavoittaa alla olevista sähköpostiosoitteista.

Jokainen vastaus on meille tärkeä ja arvostamme suuresti panostanne!

Yhteistyöterveisin,

Karoliina Holopainen

Tiina Kirmizi

Marketta Silokunnas

karoliina.holopainen@edu.savonia.fi

tiina.a.kirmizi@edu.savonia.fi

marketta.e.silokunnas@edu.savonia.fi

LIITE 3: TOISEN KYSELYKIERROKSEN TIEDOTE VANHEMMILLE

Hyvä kotiväki,

Helmikuinen tervehdys meiltä sosionomi-opiskelijoilta! Vanhempien osallisuutta tutkivaa opinnäytetyötämme varten teettämämme kysely oli tammikuussa auki kymmenen päivää. Suuret kiitokset tähän mennessä saaduista vastauksista! Toivoisimme kuitenkin vielä lisää vastauksia, jotta saisimme opinnäytetyöhömmme mahdollisimman kattavan aineiston. Mikäli et ole vielä vastannut kyselyyn, voit vastata siihen 10.2.–20.2. välisenä aikana. Kyselyyn on mahdollista vastata älypuhelimella alla olevan QR-koodin avulla, jolloin linkki aukeaa suoraan puhelimesi selaimelle. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Halutessasi voit jättää kyselyn yhteydessä yhteystietosi, sillä kaikkien yhteystietonsa jättäneiden kesken arvomme 30 euron arvoisen S-ryhmän lahjakortin.

Kysely on myös avoinna osoitteessa:

<https://www.webropolsurveys.com/S/88F6E235EA5B3C1F.par>

Mikäli sinulla heräsi kysyttävää, meidät tavoittaa alla olevista sähköpostiosoitteista.

Ystävällisin terveisin,

Karoliina Holopainen

Tiina Kirmizi

Marketta Silokunnas

karoliina.holopainen@edu.savonia.fi
nas@edu.savonia.fi

tiina.a.kirmizi@edu.savonia.fi

[marketta.e.silokun-](mailto:marketta.e.silokunnas@edu.savonia.fi)

LIITE 4: KYSELYLOMAKE

KYSELYLOMAKE

A. Perustiedot

1. Vastaaja ☐ Äiti
☐ Isä
☐ Huoltaja
☐ Joku muu
2. Vastaajan ikä _____
3. Päiväkoti ☐ Sinikellon päiväkoti
☐ Länsi-Puijon päiväkoti
4. Päivähoidossa olevien lasten lukumäärä _____ kpl
5. Päivähoitosuhteen kesto _____

B. Päivähoidon aloitus

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
6. Sain riittävästi tietoa lapseni päivähoidosta aloitusvaiheessa	5	4	3	2	1
7. Minun oli helppo ilmaista toiveeni ja odotukseni päivähoidon suhteen	5	4	3	2	1
8. Minun oli helppo ilmaista pelkoni ja huoleni päivähoidon suhteen	5	4	3	2	1
9. Aloituskeskustelu oli yhteistyösuhteen alkamisen kannalta merkityksellinen	5	4	3	2	1

10. Kerro päivähoiton aloituksesta omin sanoin. Saitko itse vaikuttaa päiväkodin valintaan ja lapsen sijoittamiseen tiettyyn ryhmään? Mikä oli hyvää ja mitä voisi kehittää, jotta päivähoiton aloittaminen olisi mahdollisimman sujuvaa?

C. Varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan jokaiselle lapselle vanhempien ja työntekijöiden kesken päivähoiton alussa ja päivitetään vähintään kerran vuodessa.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
11. Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelu on minulle hyödyllinen	5	4	3	2	1
12. Keskusteluille on varattu tarpeeksi aikaa	5	4	3	2	1
13. Työntekijä on ollut läsnä ja osoittanut mielenkiintonsa keskustelussa	5	4	3	2	1
14. Päivähoidon työntekijät kunnioittavat asian- tuntijuuttani oman lapseni asioissa	5	4	3	2	1
15. Voin vaikuttaa lapseni varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen riittävästi	5	4	3	2	1
16. Kerro varhaiskasvatussuunnitelmasta omin sanoin. Mitä hyvää ja mitä kehitettävää keskustelussa ja varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa on?					

D. Päivittäiset kohtaamiset

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
17. Minun on mahdollista kertoa mieltäni askarruttavista asioista	5	4	3	2	1
18. Saan riittävästi tietoa lapseni päivästä	5	4	3	2	1
19. Keskustelu päivähoiton työntekijän kanssa on minulle tärkeää päivittäin	5	4	3	2	1
20. Saan tarpeeksi aikaa keskustelulle lapseni oma- hoitajan kanssa	5	4	3	2	1

21. Millaista tietoa toivoisit saavasi päivittäisissä kohtaamisissa?

E. Päiväkodin vanhemmille suunnattu toiminta

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
22. Minulle on tarjottu riittävästi mahdollisuuksia keskustella muiden vanhempien kanssa päiväkodin hoito- ja kasvatustoiminnasta	5	4	3	2	1
23. Vanhempainilloissa käsitellyt teemat ovat mielestäni hyödyllisiä	5	4	3	2	1
24. Olen kiinnostunut vanhempain- toimikunnan toiminnasta	5	4	3	2	1

25. Millaista vanhemmille suunnattua toimintaa toivoisit päiväkodilla olevan?

F. Vaikuttamismahdollisuudet

Jokaiselle päiväkodille laaditaan yksikkökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
26. Olen tietoinen päiväkotini varhaiskasvatussuunnitelmasta ja sen sisällöstä	5	4	3	2	1
27. Olen saanut osallistua päiväkotini varhaiskasvatus- suunnitelman sisällön suunnitteluun ja sen arvioimiseen	5	4	3	2	1
28. Voin vaikuttaa tarpeeksi lapseni varhaiskasvatukseen	5	4	3	2	1
29. Lapseni päivittäiseen hoitoon liittyvät yksilölliset toiveeni otetaan huomioon päiväkodin arjessa	5	4	3	2	1

30. Millä tavoin toivoisit voivasi vaikuttaa lapsesi päivähoitoon? Mikä toimii hyvin ja mitä kehitettävää vielä olisi?

G. Sähköiset kanavat päivähoidossa

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
31. Toivoisin saavani päivähoidon tiedotteet sähköisesti	5	4	3	2	1
32. Minusta olisi mielekästä lukea lapseni päiväkodin toiminnasta blogista	5	4	3	2	1
33. Ryhmäkohtaiset Facebook-sivut olisivat mielestäni hyödylliset	5	4	3	2	1
34. Päiväkotikohtaiset Facebook-sivut olisivat mielestäni hyödylliset	5	4	3	2	1
35. Saan riittävästä tietoa Kuopion kaupungin varhaiskasvatuspalveluiden nettisivuilta.	5	4	3	2	1

36. Koetko päivähoidon sähköiset kanavat hyödyllisinä yhteistyön kannalta? Perustele vastauksesi.

LIITE 5: TEEMAHAASTATTELURUNKO

Haastattelu perjantaina 20.5.2016 klo 14.00 Sinikellon päiväkot

Päivähoidon aloitus

- Mitä ajatuksia nämä tulokset teissä herättävät?
- Panostattekko tutustumisjaksoon erityisesti, kun asiakkaat kertovat olevansa niin tyytyväisiä päivähoidon aloitukseen ja tutustumisjaksoon?
- Myös omahoitajuudesta tuli paljon myönteistä palautetta. Kauanko teillä on ollut tämä menetelmä käytössä? Koeteko sen itse aloituksen kannalta tärkeänä?
- Kuinka tutustumisjakso teillä käytännössä toteutuu? Kuinka pitkään? Onko vanhempi aina mukana vai tutustuuko lapsi myös yksin? Kulkeeko omahoitaja koko tutustumisjakson lapsen mukana?
- Mistä arvelette sen johtuvan, että useat vanhemmat kokevat päivähoitopaikan hakemisen vaikeaksi ja haastavaksi prosessiksi?
- Onko vanhemmilla mahdollisuutta vaikuttaa ryhmän valintaan?
- Mitä ajatuksia nämä teissä herättävät?

Varhaiskasvatussuunnitelma

- Mitä ajatuksia nämä tulokset teissä herättävät?
- Milloin varhaiskasvatussuunnitelma-keskustelut pääsääntöisesti ovat?
- Onko tapana käsitellä tiimin kesken lapsen asioita ennen varhaiskasvatussuunnitelma-keskusteluja?
- Nykyisin vasut ovat sähköisenä. Onko siinä eroa verrattuna siihen, kun ne olivat paperisena? Koetteko, että vasut ovat hankalammin esille otettavissa kun ne ovat sähköisessä muodossa?

Päivittäiset kohtaamiset

- Mitä ajatuksia nämä tulokset teissä herättävät?
- Vastasten mukaan osa vanhemmista koki, että haku-tilanteissa hoitaja on eri kuin lasta tuotaessa, minkä vuoksi tietojen saaminen lapsen päivästä on toisinaan vaillaista. Onko teillä käytäntöjä tällaisia tilanteita varten? (Paperit, tiedon vaihto yms.)
- Onko ryhmillä käytössä lomakkeita, joihin merkitään päivittäin lapsen syöminen, nukkuminen yms.

Vanhemmille suunnattu toiminta

- Mitä ajatuksia nämä tulokset teissä herättävät?
- Kuinka usein järjestätte vanhempainiltoja?
- Minkälaisia asioita niissä yleensä käsitellään?
- Koetteko vanhempien olevan kiinnostuneita vanhempainilloista?
- Toivotteko, että vanhemmille suunnattua toimintaa olisi enemmän?
- Onko vanhemmille järjestetty toimintaa, jossa he voisivat keskustella toisten vanhempien kanssa? Osa vastaajista koki esimerkiksi hakukahvit mukavana väylänä keskustella toisten vanhempien kanssa.

Vaikuttaminen päivähoitoon

- Mitä ajatuksia nämä tulokset teissä herättävät?
- Mitä mieltä te olette kasvavista ryhmäkoista?

Sähköiset kanavat

- Yllättääkö sähköisiin kanaviin liittyvien mielipiteiden jakautuminen?

LIITE 6: LUOKITTELUA TURJAN MALLIA MUKAILLEN

